Poštnina plačana v gotovini

Leto XXII., št. 265 — Ljubljana, sreda 12. novembra 1941-XX — Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42
Računi pri pošt. ček. zavodu: Ljubljana št. 17.749

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno L. 12.— za inozemstvo pa L. 22.80

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Il nemico costretto a ripiegare

Sul fronte di Tobruk le truppe di alcuni caposaldi hanno respinto i tentativi di attacco del nemico — Distruzioni e incendi nella piazza di Tobruk — Tre apparecchi nemici abbattuti

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data 11 novembre 1941/XX il seguente bollettino di guerra n. 527:

Questa notte aeroplani britannici hanno nuovamente lanciato bombe su Brindisi e su Napoli; qualche danno, nessuna vittima tra la popolazione. La difesa C. A. ha abbattuto due apparecchi, uno a Napoli, l'altro a Brindisi.

Le vittime della prima incursione su Brindisi da 40 sono salite a 96 e i feriti a 102. Nessun obiettivo di carattere militare è stato colpito.

Nell'Africa Settentrionale sul fronte di Tobruk le truppe di alcuni caposaldi hanno prontamente reagito contro tentativi di attacco del nemico che è stato costretto a ripiegare ed ha subito notevoli perdite in morti e prigionieri. Formazioni aeree tedesche hanno ripetutamente bombardato gli obiettivi della piazza provocando distruzioni ed incendi.

Un'incursione di velivoli nemici su Bengasi ha causato danni ad abitazioni e quattro vittime tra la popolazione mussulmana.

In Africa orientale sono stati respinti nuovi attacchi alle nostre posizioni di Culquabert; un aereo avversario è stato abbattuto ed è precipitato al suolo oltre le nostre linee.

Sovražnik prisiljen k umiku

Na bojišču pri Tobruku so čete nekaterih posadk zavrnile sovražne napadalne poskuse — Razbitja in požari v Tobruku — Tri sovražna letala sestreljena

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil dne 11. nov. naslednje vojno poročilo št. 527.:

Snoči so angleška letala ponovno metala bombe na Brindisi in Neapelj. Bilo je nekaj škode, toda nobenih žrtev med prebivalstvom. Protiletalsko topništvo je sestrelilo dve letali, eno v Neaplju, drugo v Brindisiju.

Smrtne žrtve prvega napada na Brindisi so se povečale od 40 na 96, število ranjencev pa na 102. Zadet ni bil noben vojaški cilj.

V Severni Afriki so čete nekaterih posadk na bojišču pri Tobruku takoj nastopile proti napadalnim poskusom sovražnika, ki je bil prisiljen umakniti se in je utrpel velike izgube na mrtvih in ujetnikih. Nemški letalski oddelki so ponovno bombardirali cilje v trdnjavi ter povzročile porušenja in požare.

Napad sovražnih letal na Bengazi je povzročil škodo na stanovanjih in štiri žrtve med muslimanskim prebivalstvom.

V Vzhodni Afriki so bili odbiti novi napadi na naše postojanke v Kulkvabertu. Eno sovražno letalo je bilo sestreljeno ter je treščilo na tla na tej strani bojne črte.

Uspešen napad na angleško vojno brodovje

Z operacijskega področja, 11. nov. s. Na srednjem Sredozemskem morju je skupina italijanskih torpednih letal z velikim uspehom napadla angleško vojno brodovje. S torpedi so zadela eno križarko in en rušilec. Vsa letala so se vrnila na svoja oporišča.

Velika premoč letalskih sil Osi

Pomemben doprinos Italije za končno zmago

S sredozemskega bojišča, 11. nov. s. (Od posebnega poročevalca agencije Stefani). Nemške letalske sile so na svojih ofenzivnih poletih dosegle že sovražne sile na Kavkazu. Spričo tega je razporeditev letalskih sil obeh velesil osi povsem drugačna na področju vojne, ki se vodi proti Angliji. Vojna je uničila in bo še uničila mnoge stvari, naj bo dovoljena opomba, da je propadla tudi pogodba o ravnovesju kopnih, pomorskih in letalskih sil na področju Črnega morja prav po delovanju onih držav, ki jih je hotela Anglija izključiti od znamenitih koncesij v Montreuxu.

Letalske sile velesil osi so sedaj razvrščene na področju od Črnega morja do Sredozemlja in še naprej do Atlantskega oceana. Tudi to pot ni Anglija ustvarila novega bojišča, temveč samo velesili osi, ki sta ustvarili na bojišču v Sredozemlju osrednji odsek velikega bojišča, čegar krila se razširjajo na eni strani med Kaspiško in Črno morje tja do Kavkaza, na drugi pa na Atlantski ocean. Ni treba še posebej omenjati, da Anglija ni mogla ustvariti novega bojišča niti za pomoč Rusiji in sicer v najbolj kritičnem položaju, v katerem so se znašle sovjetske čete. Anglija je tudi to pot, ko gre za bojišče med Kavkazom in Atlantskim oceanom, prepustila pobudo velesilama osi. Ne zanimajo nas, vsaj za sedaj ne, nadaljnji razvoji kopnih operacij na tem izredno važnem bojnem področju. Italija je s svojimi bojnimi akcijami v Sredozemlju, ki jih je začela že takoj ob vstopu v vojno na strani Nemčije, izvršila napore, ki jih mnogi svetci niso znali ali hoteli priznati. Italija je v Sredozemlju vzdržala zelo težko bitko. Anglija je namreč imela ves čas v Sredozemlju svoje najboljše brodovje in izredno veliko število letalskih sil. Proti tem silam in proti tej premoči, ki jo je vedno priznal ves svet, Italija ni le znala vzdržati, temveč je prehajala tudi v ofenzivne akcije, ki so povzročile sovražniku velike izgube.

Tu in tam se je Italija vrgla v borbo proti sovražnim silam z vojnimi pobudami, ki jim je moral sovražnik postaviti nasproti vso svojo ogromno pomorsko in letalsko silo. Nemške zmage na vzhodnem bojišč pa so ustvarile nov položaj na posameznih vojnih področjih, ki se ga je Anglija vedno bala. Med vojno v Franciji je Anglija v najbolj kritičnem trenutku odrekla najprej Gamelinu in nato še Weygandu pomoč angleških letalskih sil na francoskem ozemlju in jih je raje poklicala nazaj v domovino. Tudi sedaj se zdi, da vodi Anglijo ista zaskrbljenost. To vojno ponašanje Anglije je odkrilo marsikaj zelo zanimivega. Tako je bilo mogoče o priliki novejših in najnovejših sestrelitev britanskih letalskih sil v Sredozemlju, ki so jih izvršili naši hrabrni piloti, ugotoviti, da sovražni piloti, ki so postali naši ujetniki, niso Angleži, temveč Avstralci, Kanadci itd. Ponosna Anglija, ki je vedno zatrjevala, da so njene letalske sile mogočne, mora sedaj priznati, da se je marsikaj v zadnjem času spremenilo. Nočemo s tem zmanjševati vrednosti angleške letalske moči, hočemo samo ugotoviti, da se je moralo britansko letalstvo poslužiti pilotov iz dominionov.

Napore Italije v Sredozemlju v dolgih in težkih vojnih mesecih bo nekega dne zgodovina pravilno ocenila kot najpomembnejši doprinos italijanskih oboroženih sil za dosego zmage.

Letalski boji na zapadu

Vichy, 11. nov. d. V nekem majhnem gozdiču v bližini Coulaouxa so našli truplo britanskega pilota. Verjetno je, da gre za člane posadke britanskega letala, ki je v petek v bližini kraja Lons le Saumierija treščilo na zemljo. Najbrž je britanski pilot odskočil iz poškodovanega letala s padalom, ki pa se ni odprlo.

Izredni uspehi nemškega letalstva

Berlin, 11. nov. d. Nemška eskadrila lovskih letal, ki se je že ob raznih prilikah prav posebno odlikovala, je 6. novembra dosegla svojo 1500 zmago v zraku. Neka druga eskadrila lovskih letal je 30. oktobra dosegle svojo tisočero zmago v letalskih bitkah. Razen tega je ta eskadrila od pričetka vojne sama potopila 10 sovražnih trgovskih ladij s skupaj 75.000 tonami in 11 edinic vojnega brodovja s skupaj 67.000 tonami ter poškodovala 17 trgovskih ladij s 73.000 tonami in 11 bojnih edinic s skupaj 54.000 tonami. Dodatno k temu je treba prišteti še 190 sovražnih letal, ki jih je prva eskadrila uničila na tleh. Maršal Göring je tej zmagoviti nemški zračni eskadrili izrazil svojo hvaležnost in občudovanje.

Hude angleške letalske izgube

New York, 11. nov. s. List »New Daily Miror« razpravlja z razumljivo zaskrbljenostjo o velikih izgubah angleških letalskih sil v poletih nad Nemčijo. Ta zaskrbljenost je razumljiva, pripominja list, ako se upošteva, da so Angleži v eni sami noči izgubili več bombnikov, kakor jim jih lahko pošljejo Zedinjene države v enem mesecu. Očitno je, da se je Anglija odločila za polete večjega obsega samo zaradi splošne politične vznemirjenosti v Angliji. Krivdo nosi prav gotovo razburjeno angleško javno mnenje. List pripominja nato, da se je znova izkazala kot neosnovana domneva, da je mogoče Nemčijo poraziti z bombardiranjem. Realistični krogi v Angliji to sami dobro vedo. Nekateri angleški piloti so po svojem povratku z letalskega napada na Berlin izjavili, da je treba na lastne oči videti silno protiletalsko reakcijo Berlina, kdor se hoče prepričati o njeni moči.

Letalske nesreče na Švedskem

Stockholm, 11. nov. s. Že nekaj časa sem so tudi zelo pogoste razne letalske nezgode. Tudi včeraj se je ponesrečilo neko letalo v bližini Jungpija in sta izgubila dva oficirja posadke življenje.

Bolezen egiptskega kralja

Rim, 11. nov. s. Radio v Kairu obvešča, da se zdravstveno stanje kralja Faruka še ni izboljšalo. Zato je bila seja parlamenta, ki bi morala biti v sredo, preložena na soboto. Ni še nobenih obvestil o značaju kraljeve bolezni.

PRODIRANJE PROTI SEVASTOPOLU IN KERČU

Hudo bombardiranje vojaških naprav v Moskvi in okolici — Velik poraz sovjetske vojske v severni Kareliji

Iz Hitlerjeva glavnega stana, 11. nov. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Na Krimu prodirajo nemške in rumunske čete dalje proti Sevastopolju in Kerču. Obe luki je letalsko orožje bombardiralo z dobrim učinkom.

Na področju pri Moskvi je doživel sovražnik zaradi letalskih napadov občutne izgube težkega orožja in železniških voz. Bombardirane so bile tudi vojaške naprave v sovjetskem glavnem mestu.

V severni Kareliji so nemške in finske čete v težavnih bojnih in terenskih okoliščinah uničile močne dele sovražne divizije. Pri tem je bilo zavzetih v boju 700 bunkerjev, ujetih 1200 sovjetskih vojakov, zaplenjeni ali pa uničeni 4 oklopni vozovi, 30 topov, nad 100 strojnic in metalcev min, kakor tudi mnogoštevilne druge vojne potrebščine. Krvave izgube sovražnika presegajo večkrat število ujetnikov.

Pred angleško južnovzhodno obalo so zadela bojna letala podnevi z bombami 3 večje tovorne ladje, ki so bile tako hudo poškodovane, da se more računati z njihovo izgubo. Vzhodno od Eastona je bil zadet z bombami težkega kalibra velik plavž.

V severni Afriki so napadla nemška bojna letala angleško letališče vzhodno od Marsa Matruha z rušilnimi in zažigalnimi bombami.

Sovražna letala niso priletela nad nemško državno ozemlje.

Pomen zasedbe Tihvina

Berlin, 11. nov. d. K že objavljenemu poročilu, da so nemške čete zasedle mesto Tihvin v severnem odseku vzhodne fronte, podajajo s pristojnega nemškega mesta še naslednje dodatno poročilo:

Tihvin je sicer samo prav majhno mestece z 12.000 prebivalci, ki leži na železniški progi Petrograd—Vologda, toda njegova važnost je v tem, da leži v bližini velikih rudnikov bavksita, ki so sploh največji v Sovjetski zvezi ter krijejo do 80 odstotkov potrebe vseh sovjetskih aluminijskih tovarn po tej surovini.

Berlin, 11. nov. s. Med operacijami okoli Tihvina na severnem odseku vzhodnega bojišča je nemška pehota z naskokom zajela štiri sovjetske baterije z vsem moštvom. Kakor je izjavil poveljnik ene izmed teh baterij, je bilo to zajetje naravno, ker je moštvu zmanjkalo streliva. Tudi to dokazuje, da sovjetske oblasti ne morejo več dobavljati streliva četam vzdolž železniške proge in ob cestah, ki so pod udarom nemških letalskih sil.

Pred sevastopolsko trdnjavo

Stockholm, 11. nov. d. Po informacijah, ki so davi dospele semkaj s poučenega mesta so nemške čete v svoji ofenzivi na Krimu že dosegle zunanji obrambni pas sevastopolske trdnjave.

Uspešno delovanje nemškega letalstva

Berlin, 11. nov. s. Oddelki nemškega letalstva nadaljujejo svoje bombardiranje umikajočih se sovjetskih čet na Krimu. Tako so nemške letala odvrgla veliko število rušilnih bomb in neprestano obstreljevala s strojnicami sovjetske čete zapadno od Kerča in jim povzročile ogromne izgube ljudi in vojnih potrebščin.

Na vsem vzhodnem bojišču nadaljuje nemško letalstvo tudi rušenje sovražnih železnic. Tako je uničilo 14 tovornih vlakov in 1 oklopni vlak, ki so ga bombe zadele v živo, nadaljnjih 53 tovornih vlakov in 2 oklopna vlaka pa so bili občutno poškodovani. Del vozov je skočil s tira, del pa je bil zažgan. Med uničenimi vagoni so tudi petrolejske cisterne in s strelivom natovorjeni vozovi.

Finski odgovor Zedinjenim državam

Helsinki, 11. nov. d. Iz dobro poučenega vira se doznava, da bo finska vlada danes ali jutri odgovorila na noto od dne 27. oktobra, v kateri so Zedinjene države predlagale Finski prekinitev sovražnosti s Sovjetsko zvezo.

Justifikacije v sovjetskem generalnem štabu

Ženeva, 11. nov. s. Po vesteh iz Kujbiševa se zdi, da je Stalin dal usmrtiti nekatere člane generalnega štaba, ki so jim očitali, da niso dovolj poskrbeli za organizacijo sovjetske vojske in so zato odgovorni za vse dosedanje poraze.

Nova Evropa bo ustvarjena na bojiščih

Berlin, 11. nov. s. V tukajšnjih pristojnih krogih zelo ironično komentirajo vest, razširjeno v inozemstvu, da se pripravlja na Dunaju tako imenovani kongres, ki naj bi določil obrise novega evropskega reda. Tu opozarjajo, da bo nova Evropa ustvarjena na bojiščih in da ideja o kongresu ni v skladu z ozračjem Evrope v orožju. Pripominjajo tudi, da so to bedasto vest vrgli med ljudi tisti, ki še upajo, da bi na kakšnem kongresu dosegli, kar so izgubili na bojiščih našega kontinenta.

Poslanik Steinhardt v Sofiji

Sofija, 11. nov. d. Ameriški poslanik v Sovjetski zvezi Lawrence A. Steinhardt je na svojem povratku v Zedinjene države prispel v ponedeljek zvečer s svojo družino v Sofijo. Ameriški poslanik se bo kake dva dni mudil v bolgarski prestolnici, nato bo odpotoval dalje v Lizbono, od koder se bo z letalom vrnil v Washington. Skupaj s Steinhardtom je odpotoval proti Zedinjenim državam tudi novo imenovani sovjetski poslanik pri ameriški vladi Maksim Litvinov, ki pa je na poletu od Samare ubral pot proti Teheranu, kjer se je ločil od svojega spremljevalca. Bržkone se Litvinov čuti prisiljenega doseči Washington po več ovinkih kakor pa poslanik Steinhardt.

Vohunstvo sovjetskih konzulatov v Turčiji

Stockholm, 11. nov. s. »Stockholm Tidningen« objavlja dopis iz Carigrada, v katerem opisuje posebno notranjo ureditev ruskih konzulatov, v kateri so vsa vrata sob dvojna in imajo tudi dvojne ključavnice. Bržkone imajo te naprave namen, da se prikrije vohunska in druga zločinska delavnost, ki se razvija v teh konzulatih. Dopisnik končno ugotavlja, da so posebni varnostni ukrepi podvzeti zlasti pri ruskem konzulatu v Carigradu, kar je razumljivo glede na važnost, ki jo sovjetska vlada pripisuje svojemu konzulatu v tem mestu.

Razdvojenost v ameriški javnosti o pomoči Rusiji

Buenos Aires, 11. nov. s. List »La Nazion« omenja v svojem dopisu iz Washintona negotovost in needinost javnega mnenja Zedinjenih držav glede potrebe posojila Sovjetski Rusiji. Washingtonski poročevalec lista poudarja nadalje, da so v Severni Ameriki skeptični tudi glede koristnosti pomoči Rusiji, ker niti najmanj ne verjamejo zadnjim Stalinovim izjavam o vojnem položaju.

Pogajanja med Tokijem in Washingtonom

Zadnji poskus za mirno poravnavo spornih zadev na Pacifiku

Tokio, 11. nov. d. List »Mijako« se v svoji ponedeljski izdaji zopet bavi z japonsko-ameriškimi pogajanji ter piše, da Japonska ne gleda nanje niti pesimistično, a tudi ne optimistično. Kljub vsem mogočim spekulacijam v zvezi z misijo, v kateri poslanik Kurusu potuje v Washington, je Japonska, ki je bila že tolikokrat izpostavljena pritisku Zedinjenih držav, danes v položaju, da lahko v popolnem miru čaka na razvoj položaja.

Madrid, 11. nov. d. Iz Washingtona poročajo nemški poročevalski agenciji, da se japonski veleposlanik v Washingtonu admiral Kikisaburo Nomura že od osnovanja novega japonskega kabineta ni sestal niti s predsednikom Rooseveltom niti ni imel nobenega razgovora z zunanjim ministrom Cordellom Hullom. To pojasnilo je japonski veleposlanik podal zastopniku lista »Washington Times Herald« v ekskluzivnem intervjuju, ki ga ta list pod velikim naslovom objavlja na prvi strani svoje ponedeljske večerne izdaje. V tem intervjuju je japonski veleposlanik tudi demantiral govorice, da namerava zapustiti poslaniško mesto v Washingtonu. Nomura je v svojem razgovoru pripomnil, da potovanje ni v nobeni zvezi z načrti, da naj bi se Nomura vrnil v Tokio.

Šanghaj, 11. nov. d. Snoči je bilo iz tukajšnjih dobro informiranih lokalnih krogov objavljeno, da so prejele ameriške čete ukaz za odhod iz kitajskih garnizij. Gre za približno 1200 ameriških vojakov. V prvi vrsti bodo po teh informacijah evakuirane ameriške čete iz Pekinga in Tiencina, ki bodo poslane v Šanghaj, kjer se bodo vkrcale za povratek v Zedinjene države. Evakuacijski odlok je povzročil veliko razburjenje med ameriškimi in britanskimi državljani v Šanghaju, kakor tudi med anglosaškimi zavezniki. Pričel se je pravi naval na urade paroplovnih družb, ker si Američani in Angleži skušajo zajamčiti prostor na potniških parnikih, ki bodo še odpluli iz Šanghaja.

Izjava japonskega poslanika v Nankingu

Nanking, 11. nov. d Japonski poslanik pri kitajski vladi v Nankingu je davi odpotoval z letalom v Tokio na posvetovanja z japonsko vlado. Preden je stopil v letalo, je predstavnikom tiska izjavil, da japonska politika nasproti Kitajski ne bo v ničemer prizadeta po izpremembah, ki bi utegnile nastati v mednarodnem ali pa v notranjem političnem položaju Japonske.

Izjave zastopnika japonske vlade

Tokio, 11. nov. (Domei). Na današnji tiskovni konferenci so bila japonskemu vladnemu zastopniku postavljena razna vprašanja glede informacij ameriškega radia, da Zedinjene države v bodoče ne bodo več pošiljale svojih ladij v Vladivostok, češ, da je ena izmed ameriških ladij zadela na mino in se potopila. Išii je k temu pripomnil: »O tej stvari nimamo nikakega službenega potrdila, je pa prav mogoče, da se je kaj takega pripetilo glede na znatno število blodečih sovjetskih min na omenjenem področju.«

V nadaljnjem poteku tiskovne konference je Išii odklonil komentar o evakuaciji ameriških strelcev iz Šanghaja, Tiencina in Pekinga, pripomnil je samo: »Kako naj bi jaz komentiral to odločitev, ko pa niti predsednik Roosevelt in Cordell Hull nista sporočila javnosti svojih lastnih misli, sodim pa, da je ta sklep dobra stvar za Kitajsko.«

Komentirajoč odstavek včerajšnjega Churchillovega govora, kjer je angleški ministrski predsednik zatrdil, da bi Velika Britanija napovedala Japonski vojno eno uro po izbruhu morebitnih sovražnosti med Japonsko in Zedinjenimi državami, je Išii izjavil: »Presenetljivo bi bilo, ako bi Churchill drugače govoril.«

Zelo rezerviran je bil Išii v odgovoru na vprašanja o reakciji ameriške vlade na Churchillove besede. Smehljaje je pripomnil: »Gotovo je Churchill občutil veliko zadovoljstvo, ko je s tolikšnim pogumom izrazil svoje stališče.«

V poučenih tokijskih krogih na drugi strani pripominjajo k Churchillovem govoru, da si je Velika Britanija še nedavno prizadevala preprečiti izbruh sovražnosti med Japonsko in Zedinjenimi državami, ker bi iz tega sledilo zmanjšanje ameriške pomoči Angliji ter nevarnosti na pomorski poti Daljnega vzhoda. Razen tega v merodajnih tokijskih krogih pripominjajo, da v včerajšnjih Churchillovih izjavah ni nobene ideje, ki ne bi bila že prej kdaj izražena.

Blokiranje ameriških dobroimetij na Japonskem

Tokio, 11. nov. (Domei) Po odloku japonskega finančnega ministra so iz določb o blokiranju ameriških dobroimetij na Japonskem izvzeta ameriška vladna zastopstva na japonskem ozemlju, namreč — poslaništva in konzulati. Ta ukrep japonskega finančnega ministra odgovarja deblokiranju premoženja japonskih poslaništev in konzulatov na ozemlju Zedinjenih držav, ki je bilo odrejeno z ameriške strani.

Odhod Japoncev iz Nizozemske Indije

Šanghaj, 11. nov. s. Po informacijah iz Batavije je včeraj zapustilo Nizozemsko Indijo nadaljnjih 16.000 japonskih državljanov, ki se vračajo v domovino.

Japonska in Indokina

Bangkok, 11. nov. d. Japonski posebni odposlanec za Indokino Jošisava je ob svojem prihodu v Hanoi podal zastopnikom tiska naslednjo izjavo o nalogi, ki ga je privedla v Indokino:

V Indokino nisem dospel kot potnik na ogledih, marveč kot japonski poslanik, ki ima posebno misijo. Odkar sem bil pred 12 leti poslednjič v Indokini, so se odnosi med Japonsko in Indokino zelo izpremenili. Maja letos sta Japonska in Francija podpisali gospodarski dogovor, meseca julija pa protokol o skupni obrambi Francoske Indokine. Kot posledica teh pogodb so se odnosi med Japonsko in Francosko Indokino utrdili na podlagi prijateljstva in dobrega sosedstva. Izraziti moram francoski vladi čustva največjega občudovanja Francije, ki je v polni meri doumela splošni položaj, vodeč politiko medsebojnega zaupanja.

Novi krediti za utrditev panamskega prekopa

Madrid, 11. nov. d. Iz Washingtona poročajo nemški poročevalski agenciji, da je predsednik Roosevelt zahteval od kongresa nov izredni kredit 117 milijonov dolarjev za izgradnjo in utrditev Panamskega prekopa. Od celotne vsote so 104 milijoni dolarjev namenjeni za zgradbo novih vojaško važnih splovnic v Panamskem prekopu. Ostali kredit se bo porabil za razširjenje obrambnih naprav v kanalskem pasu.

Roosevelt zahteva nove davke

Washington, 11. nov. s. Roosevelt je v pismu predsedniku finančnega odpora poslanske zbornice izrazil potrebo, da bi se z večjimi davki ves razpoložljivi denar ameriškega ljudstva odvzel zasebnikom, da bi bilo tako mogoče v denarju odplačevati oboroževanje. Predsednik izjavlja, da predstavljajo davki nujno potrebno dopolnilo za nadzorstvo cen in za omejitev kupne sposobnosti prebivalstva. Davki morajo zadeti tudi oni del državnih dohodkov, ki se uporabljajo za nakup raznih predmetov splošne uporabe za civilno prebivalstvo. Tudi sama inflacija je v bistvu davek, zakaj, ako ne bo prihodnje mesece mogoče absorbirati večjega dela narodnega dohodka, bo del tega dohodka izgubljen z inflacijo. Inflacija pa bi se lahko tako naglo razširila, da bi je ne bilo več mogoče nadzorovati. Predsednik finančnega odbora poslanske zbornice je izjavil, da je pripravljen razgovarjati se z Rooseveltom o teh vprašanjih.

Nove cene in kategorije gostinskih obratov

V postrežbi in zaračunavanju obedov je uveden italijanski način s posebno postavko za pogrnitev

Ljubljana, 11. novembra

V petek je začela veljati nova uredba o ureditvi potrošnje in cen jedil v gostinskih obratih, ki jo je izdal Visoki Komisar na podlagi temeljite proučitve vprašanja, pri kateri so sodelovali zastopniki nadzornih oblastev, gostinstva in konzumentov. Nova uredba uvaja zelo stroga določila o ureditvi konzuma, kakršno nalaga vojni čas, obenem pa prinaša nekatere novosti, ki jih naša gostinska stroka doslej ni poznala. Največjo pozornost pri lastnikih gostinskih obratov, nameščencih in gostih je od vsega početka vzbudila uvelba takozvanega namizja ali pogrinjka, kakor so prevedli italijanski izraz »coperto«, ki bi mu pa po naše čisto preprosto lahko rekli tudi pogrnitev.

Z novo uredbo, ki velja za vso Ljubljansko pokrajino, je uvedena hkratu nova kategorizacija gostinskih obratov v Ljubljani. Restavracija grand hotela Union je dobila izjemen položaj v posebni vrsti gostinskih obratov. V prvo kategorijo so vštete restavracije Slon, Metropol, Slamič, Zvezda, Strukel, kolodvorska restavracija, restavracija Emona in Bellevue. V drugi kategoriji so gostilne Banko, Lauter, Slavko Dolničar (brez točilnice), Daj-Dam (brez bifeja), Košak (brez bifeja), Figovec (samo zadnji del), Klemenčič (brez točilnice), Možina, Prijatelj, Stepič, Mrak (brez točilnice), Vrhovc, Zupančič, Zalaznik (brez točilnice) in Garzarolli (brez točilnice). V tretji kategoriji so vse ostale gostilne in pa bifeji Kham, Kajfež, Košak, Slon, Daj-Dam, Slamič, Vesel, Rio; v četrti kategoriji pa so vsi ostali gostinski obrati. Razdelitev na kategorije ni velikega pomena samo za novo ureditev cen, temveč tudi za obseg pripravljenih obedov. Tako smejo obrati posebne in prve kategorije pripravljati vsak dan največ 6 različnih juh in 8 različnih jedil, druge kategorije največ 5 juh in 6 jedil, tretje kategorije 4 juhe in 5 jedil, četrte kategorije pa 4 juhe in 4 jedila. Noben obed ne sme imeti kakršnihkoli dodatnih obrokov v obliki predjedi ali česa podobnega, prav tako ne sme obsegati dveh ali celo več prikuh. Namesto kateregakoli obroka obeda si gost lahko izbere porcijo sira.

Cene obedom so po novem naslednje: v posebni kategoriji 18 lir, tako da odpade na juho 1.50 lire, na jed s prilogo (meso ali jajčna jed s prikuho) 6.50, na sadje 2 liri, 8 lir pa se zaračunava za pogrnitev. V prvi kategoriji stane obed 16 lir (juha 1.50, jed s prilogo 6.50, sadje 2, namizje 6 lir), v drugi kategoriji 14 lir (juha 1.50, jed s prilogo 6, sadje 2, namizje 4.50 lir), v tretji kategorji 11 lir (juha 1.50, jed s prilogo 5, sadje 1.50, namizje 3 lire), v četrti kategoriji pa 6 lir (juha 1, jed s prilogo 3, sadje 1, namizje 1 liro). — Postavka za pogrnitev dejansko predstavlja prispevek za kritje režijskih stroškov, ki so zvezani s priredbo obeda. Vsak lastnik gostinskega obrata ima pravico, do postavko za pogrnitev v celoti zaračuna tudi gostu, ki sicer ne konzumira celotnega obeda. V načelu se po novem postreže gostu samo z zajtrkom, kosilom ali večerjo, tudi v bodoče lahko v teku dopoldneva ali popoldneva posamič servirajo jedela, ki so za kosilo ali večerjo na jedilnem listu.

Poleg drugih novosti, ki jih prinaša nova uredba, je tudi ta, da mora lastnik gostinskega obrata voditi jedilni list za sleherni dan, ki ga mora izpolniti v italijanskem in slovenskem jeziku na posebnem prelpisanem formularju. Pri tem pade gostu v oči način, kako se potrošnja v gostinskem obratu zaračunava po novem. Gostu, ki bi si opoldne želel v lokalu prve kategorije n. pr. samo juhe, se na koncu zaračuna celotni znesek za obed 16 lir, od katerega pa se odbijejo postavke za obroke, ki jih ni konsumiral: jed s prilogo 6.50, sadje 2 liri — tako da znese njegov račun 7.50. Važno je tudi določilo, da se obroki oddajajo že zabeljeni, zato se gostu ne sme posebej dajati na razpolago olje, maslo in druge maščobe. Prepovedano je oddajati z jajci zakuhane juhe, pa močnate jedi in sladoled. Pri oddaji juhe, zakuhane s testeninami, moko ali rižem, mora lastnik zahtevati od gosta pri naročilu kupon veljavne živilske nakaznice. Postrežba z mesnimi jedili, je urejena tako, da se poleg sira, sočivja in zelenjave lahko vse dni v tednu servirajo zajec, divjačina, ribe. Drobovje se lahko nudi ob sobotah, nedeljah, ponedeljkih, torkih in sredah, perutnina, šunka in klobasičarski izdelki ob sobotah, nedeljah, ponedeljkih in torkih, goveje, telečje in svinjsko meso ob sobotah, nedeljah in ponedeljkih. Obrok mesa ne sme biti težji od 100 gramov brez kosti ali 150 gramov s kostjo.

Cene pijač doslej še niso bile prilagojene novi razdelitvi na kategorije, zato bo uredba v doglednem času dobila še potrebna dodatna določila. Novi način postrežbe in zaračunavanja stavlja lastnikom gostinskih obratov in njihovim nameščencem velike naloge, katerim pa bodo — v skladu z dostojno višino našega gostinstva — v kratkem brez dvoma kos. Prehod iz starega v novi način pa je bil nujno zvezan z nekaterimi težavami, zato ni čuda, da je bilo samo v Ljubljani že takoj v petek, ko je nova uredba izšla v »Službenem listu«, nad 50 gostilničarjev zaradi nepravilnega postopka prijavljenih nadzornim oblastem.

Vojna na morju

New York, 11. nov. s. V tukajšnjih pomorskih krogih se doznava, da je bila na Atlantiku potopljena grška trgovska ladja »Evros« (5288 ton), ki je vzdrževala promet z Anglijo. Ob Novi Zemlji pa je nasedla grška ladja »Mauroskus Pateras« s tonažo 4269 ton, ki jo je prav tako smatrati za izgubljeno.

Stockholm, 11. nov. s. Švedsko zunanje ministrstvo sporoča, da je bila na Atlantiku potopljena švedska ladja »Gudumandra« (1700 ton), ki je pripadala neki stockholmski paroplovni družbi. Ladja se je potopila v bližini Nove Zemlje. Posadka je rešena.

New York, 11. nov. s. V tukajšnjih mornariških krogih smatrajo za izgubljeno norveško ladjo »Silvaplana« (4793 ton). Ladja je iz Singapura plula v Zedinjene države s tovorom gume in cinka, ni pa že mesec dni nobenega glasu o njej.

De Valera o potrebi irske sloge

Dublin, 11. nov. s. De Valera je imel na svojem inspekcijskem potu pri pomožnih obrambnih organizacijah v Traleeju govor, v katerem je pozval mladeniče, naj vstopijo v obrambne vrste. Izjavil je, da se je v teh težkih časih treba duhovno pripraviti in se zavedati veličine idealov in interesov, ne da bi se pri tem sebično izkoriščal položaj za zasebne dobrine na škodo javnih interesov. Prav tako ne bi bilo umestno, ako bi se sedaj narod razdvajal in tako slabil duh edinosti. Zgodovinska preteklost Irske ter njen splošni smisel zahtevata popolno edinost vsega irskega naroda.

Rumunski minister za gospodarstvo v Nemčiji

Bukarešta, 11. nov. s. Minister za narodno gospodarstvo Marinescu je na povabilo nemške vlade odpotoval v Berlin v spremstvu svojega podtajnika v svojem resoru.

Olajšave za številne družine v Bolgariji

Sofija, 11. nov. s. Včeraj je bil sobranju predložen osnutek zakona v korist družinam z več otroci. Osnutek zakona določa nekatere prednosti družinam, ki imajo več kot štiri otroke. Tako bodo takšne družine plačevale samo polovico davkov, država pa jim bo dajala brezobrestna posojila. Člani številnih družin bodo imeli tudi prednosti pri vstopanju v državno službo, otroci pa bodo lahko brezplačno obiskovali vse vrste šol. Osnutek zakona bo v razpravi te dni.

V Bolgariji obsojeni komunisti

Sofija, 11. nov. s. V Tuknici se je zaključil proces proti skupini komunističnih agentov. Šest obtožencev je bilo obsojenih na zaporno kazen po tri do pet let.

Mesto bombaža žito in sočivje

Ankara, 11. nov. s. V četrtek se prične novo zasedanje egiptskega parlamenta. Ob tej priliki bo prečitan prestolni govor, v katerem bo vladar med drugim, kakor napovedujejo, pozval kmetovalce, naj po možnosti nadomeste bombažne nasade z žitom in sočivjem.

Gospodarske stiske Egipta

Ankara, 11. nov. s. Iz Egipta prihajajo poročila o veliki bombažni krizi, ki se ji je pridružila v zadnjem času še kriza v trgovini s čebulo, ki jo je Egipt nekoč izvažal v velikih množinah. Angleži so sicer obljubili, da bodo nakupili velike količine čebule, odkar je angleška blokada ustavila egiptski izvoz na dosedanja tržišča, vendar pa niso mogli izpolniti obljube. Zaradi tega bo moral Egipt znatno omejiti pridelovanje čebule.

Petain ne bo potoval v zasedeno Francijo

Vichy, 11. nov. d. V krogih, ki so blizu francoskemu državnemu šefu, izjavljajo, da jim ni ničesar znanega o načrtu nekakšnega potovanja maršala Petaina v zasedeni del Francije, kakor vedo povedati razne v inozemstvu razširjene vesti, ki govore celo o sestanku maršala Petaina z najvišjimi nemškimi osebnostmi.

V Parizu obsojeni komunisti

Pariz, 11. n. d. Pred posebnim oddelkom pariškega apelacijskega sodišča je bilo te dni obsojenih pet ljudi zaradi komunističnega rovarjenja. Dva komunista sta bila obsojena na 10 odnosno 6 let prisilnega dela, medtem ko so bili ostali trije obsojeni na zaporne kazni.

Pariz, 11. nov. s. Posebni sodišči v Douaiu in Nancyju sta obsodili dve ženi na 8 odnosno 20 let prisilnega dela zaradi komunistične propagande.

Letalo ubilo kmeta

Pariz, 11. nov. d. Kakor poročajo s pristojnega mesta, so britanska letala včeraj mel mestoma Gravelinesom in Lilleom napadla ter s strojnicami obstreljevala nekega kmeta, ki je delal na polju. Kmet je bil ubit.

Načrti za železnico Tokio - Berlin

Tokio, 11. nov. s. Tu so ustanovili družbo »Zveza za proučevanje načrtov železniške proge skozi osrednjo Azijo«. Progo nameravajo speljati od Tokia do Berlina po centralnem azijskem ozemlju, tako da bi jo bilo mogoče z brzim vlakom prevoziti v desetih dneh.

Listi kažejo veliko zanimanje za to pobudo, ki jo podpira tudi država. Stroške za novo progo so proračunali na 2 milijardi jenov.

Predsednik čilske republike na dopustu

Santiago, 11. nov. d. Predsednik čilske republike Aguirre Cerba je zaprosil za svoj po ustavi mu priznani dopust, čegar potrebo utemeljuje z zdravstvenimi razlogi. Njegove funkcije bo prevzel podpredsednik Geronimo Mendez, ki bo tudi potrdil v njihovih funkcijah notranjega ministra Leona Guzmana, skupaj z ostalimi člani vlade.

Splošna stavka na ameriških železnicah

New York, 11. nov. d. Kakor javlja ameriški radio iz Chicaga, je zastopnik peterih največjih organizacij uslužbencev ameriških železnic Carl G. Goff izjavil včeraj, da bo še ta teden objavil vse podrobnosti ter točni čas, kdaj naj izbruhne splošna stavka uslužbencev ameriških železnic. V peterih organizacijah, ki bodo stopile v stavko, je približno 350.000 članov. Splošna stavka bo po sedanjih dispozicijah razglašena okrog 5. decembra.

Velika železniška nesreča v Ameriki

New York, 11. nov. d. V bližini Kentona se je ponesrečil ekspresni vlak Chicago—New York. Po doslej zbranih podatkih je bilo 11 ljudi ubitih, 42 pa težje ali laže ranjenih.

Gospodarstvo

Poklicna statistika Nemčije

Nedavno smo poročali o rezultatih nemškega ljudskega štetja v letu 1939., ki jih je objavil nemški državni statistični urad. Ob ljudskem štetju je bilo v Nemčiji 39.8 milijona pridobitnih oseb; od tega je odpadlo 41.5 % na industrijo in obrt, 27.1 % na kmetijstvo in gozdarstvo, 17.3 % na javno službo in 10.3 % na svobodne poklice. Ostale osebe pa so bile zaposlene v hišnem gospodinjstvu. O poklicni razvrstitvi objavljajo sedaj nemški listi še podrobnejše podatke.

Leta 1939. je bilo med pridobitnim prebivalstvom le 4,780.000 samostojnih oseb nasproti 5,210.000 v letu 1933. in 5,010.000 v letu 1925. Število samostojnih oseb (kmetov, trgovcev, industrijcev, obrtnikov in pripadnikov svobodnih poklicev) je torej precej nazadovalo. Zato pa se je precej dvignilo število nameščencev in delavcev. Delavcev je bilo sredi leta 1939. 17,370.000 nasproti 11,180.000 v letu 1933. in 16,020.000 v letu 1925. Najobčutnejše pa je povečanje števila uradnikov in nameščencev, ki se je povzpelo na 6,480.000 nasproti 4,730.000 leta 1933 in 5,530.000 v letu 1925.

K gornjim številkam ugotavlja »Kölnische Zeitung«, da je nazadovanje števila oseb samostojnih poklicev v zvezi z okolnostjo da so prenehali obstojati številni majhni obrati, zlasti v obrti. Mnogi majhni obrtniki, ki so po večini delali sami ali s kakšnim vajencem, so opustili samostojno obrt, ker so našli v industriji boljše eksistenčne možnosti. V teku vojne se je ta proces še pospešeno nadaljeval, zlasti v zvezi z oblastvenimi ukrepi, ki so šli za tem, da se delovna moč vsakega posameznika čim bolj izkoristi. Največ samostojnih oseb je bilo leta 1939. v oblačilni stroki, namreč 31 % vseh zaposlenih oseb, nadalje v lesni stroki 19 %, v usnjarski stroki 17 % in v živilski stroki 16.6 %, v tiskarski stroki 9.5 % in v gradbeni stroki 9.3 %.

Najznačilnejše pa je povečanje števila uradnikov in nameščencev, ki je od leta 1933. naraslo za 37 %, kar kaže na rastočo birokratizacijo v industriji, pa tudi v zvezi z oblastvenimi ukrepi za dirigiranje gospodarstva, ki zahteva znaten uradniški aparat. V podjetjih samih je poslovanje z oblastvenimi organi, ki dirigirajo proizvodnjo in tržno organizacijo, zelo naraslo, kar se kaže v rastočem številu nameščencev. »Kölnische Zeitung« opozarja v tej zvezi skrb za podjetniški naraščaj, ki mora biti tem večja, čim bolj se širi birokracija v podjetništvu samem. Brez birokracije sicer ne gre in tudi ne brez dirigiranja gospodarstva vendar ne smejo voditelji podjetij postati po oblastvu vodeni podjetniki, ki samo izvršujejo dane direktive brez lastne iniciative in podjetniškega duha.

Pred nadaljnjim povečanjem blagovne izmenjave z Nemčijo

V zvezi z nedavnim bivanjem nemškega gospodarskega ministra Funka v Rimu objavlja beograjska »Donauzeitung« daljši članek, v katerem se peča tudi z bodočo blagovno izmenjavo med Italijo in Nemčijo.

Tesna zveza med obema osnima državama, ki je bila prvotno bolj političnega in vojaškega značaja, se vedno bolj širi tudi na področju gospodarstva, kakor tudi na področju sodelovanja za novo gospodarsko ureditev Evrope. Italija in Nemčija bosta po vojni imeli nalogo voditi vse gospodarstvo evropske celine.

Kakor je Nemčiji v štiriletnem načrtu uspelo intenzivirati svoje gospodarstvo in ustvariti neodvisnost od inozemstva pri najvažnejših surovinah, tako je tudi Italija dosegla v zadnjih desetih letih na polju avtarkije ogromen napredek, zlasti na področju kmetijske proizvodnje, rudarstva, strojne in kemične industrije, proizvodnje električnega toka in na področju proizvodnje umetnih tekstilnih vlaken. Navzlic temu se blagovna izmenjava med obema državama stalno dviga.

Delež Nemčije v proizvodnji italijanskega blaga je dosegel 41% celotnega italijanskega izvoza, pri italijanskem uvozu pa se je delež Nemčije dvignil na 47%. Po nemških podatkih se je celotna vrednost italijansko-nemške trgovine dvignila od 649 milijonov mark v letu 1939 na 1232 milijonov v letu 1940, za letošnje leto pa cenijo, da bo blagovna izmenjava dosegla 2 milijardi mark, in sicer po eno milijardo mark v vsaki smeri. Verjetno pa je, da bo ta blagovna izmenjava letos še prekoračila gornjo številko za kakih 20%, kar bi pomenilo, da se bo blagovna izmenjava v primeru s predvojnim obsegom početvorila. Vsekakor je bil predvideni program v prvem polletju 1941 že prekoračen.

Nadalje navaja omenjeni list sistematično prizadevanje Italije za povečanje trgovinskega prometa z jugovzhodnimi državami Evrope. Tako je bila v zadnjem času za trgovinsko izmenjavo s Hrvatsko ustanovljena posebna družba S. A. Compagnia Commerciale Italo-Croata, za promet z Grčijo družba Società Commerciale Italo-Greca. Vrhu tega je bila ustanovljena posebna družba za celotno blagovno izmenjavo z jugovzhodno Evropo.

Gospodarske vesti

= **Poslovanje hrvatskih denarnih zavodov v Italiji.** Pododbor za bančništvo pri stalnem italijansko-hrvatskem gospodarskem odboru je te dni zasedal v Rimu. Hrvatska delegacija pod vodstvom načelnika v državnem zakladnem ministrstvu dr. Hondla se je že vrnila v Zagreb. Zasedanju v Rimu je prisostvoval tudi predsednik italijansko-hrvatskega stalnega gospodarskega odbora Conte Giuseppe Volpi di Missurata. V pododboru za zavarovalništvo je z italijanske strani sodeloval gr. uff. Lemme, v pododboru za bančništvo pa gr. uff. Osio, glavni ravnatelj Banke Nazionale del Lavoro. Najvažnejše vprašanje, ki se je razpravljalo v Rimu, je bilo vprašanje poslovanja hrvatskih bank in zavarovalnic na področju bivše Jugoslavije, ki je priključeno Italiji. Glede poslovanja bank so bili v načelu osvojeni hrvatski predlogi in načrti. Na področju, priključenem Italiji, najbrž bodo nadalje poslovale podružnice hrvatskih denarnih zavodov, temveč bosta ustanovljena s hrvatskim kapitalom dva samostojna bančna zavoda, eden na Sušaku, drugi v Splitu, ki bosta prevzela posle dosedanjih podružnic hrvatskih bank. Posebej bo rešeno vprašanje podružnic Hranilnice države Hrvatske (prej Hranilnice banovine Hrvatske). Predvsem je zamišljena kompenzacija terjatev splitske podružnice te hranilnice s terjatvami centrale v Zagrebu in ostalih podružnic. Glede nadaljnjega poslovanja zavarovalnic še ni bil sprejet končni zaključek. Tu gre predvsem za izvršitev pogodbe o zavarovalnih poslih, ki je bila svoj čas sklenjena med Italijo in Hrvatsko. O vseh še nerešenih vprašanjih bodo razpravljali v drugi polovici novembra na zasedanju, ki bo v Zagrebu.

= **Velika pooblastila hrvatskemu trgovinskemu ministru.** Te dni je izšla zakonska odredba o ureditvi notranjega prometa, razdelitvi in potrošnji vseh vrst blaga, ki pooblašča ministra za obrt, industrijo in trgovino, da z naredbami predpiše potrebne ukrepe. Med drugim je trgovinski minister dobil pooblastilo, da po potrebi lahko preuredi, združi ali ukine gospodarske ustanove in gospodarska podjetja, lahko pa tudi ustanovi podjetja s sodelovanjem ali brez sodelovanja države za posamezne proizvode ali skupine proizvodov in sicer z namenom, da se uredita proizvodnja in promet v interesu vsega gospodarstva. Zakonska odredba vrh tega določa, da niso dopustne zahteve ali tožbe za povračilo škode, ki bi nastala pri izvajanju te zakonske odredbe. Pooblastila so zelo obsežna in se nanašajo na ureditev celotne proizvodnje, prometa, potrošnje, načina uporabe razpoložljivih surovin, polsurovin in proizvodov, načina predelave surovin, ustvarjanja zalog, določanja cen in pogojev prisilnega odkupa in tudi na delno in popolno ustavitev poslovanja, na preureditev poslovanja in uporabo nadomestnih surovin.

= **Novi predpisi za mletje pšenice na Hrvatskem.** Hrvatski trgovinski minister je izdal predpise o načinu mletja pšenice. Iz 100 kg pšenice (v hektolitrski teži 78 kg), mora mlin izmleti 15 kg zdroba ali bele moke, 65 kg enotne pšenične moke, 4 kg krmilne moke in 15 kg otrobov, 1 kg pa se računa za izgubo pri mletju. Frodajna cena je hudo diferencirana in je za zdrob in belo moko določena izredno visoko, kar omogoča nižjo ceno za krušno moko. Mlin sme prodati zdrob ali belo moko 15.65 kune za kilogram, krušno moko po 5 kun, krmilno moko po 3 kune in otrobe po 2.50 kune, skupaj s poslovnim davkom, amortizacijo vreč in prevozom, ki se za vse kupce v državi enako računa.

= **Obtok bankovcev v Nemčiji.** Izkaz nemške Reichsbanke za 31. oktober zaznamuje zaradi večjih potreb ob koncu meseca povečanje obtoka bankovcev za 1067 milijonov mark na 17.4 milijarde mark. S tem je obtok prvikrat prekoračil 17 milijard. Lani ob koncu oktobra je znašal 12.9 milijard, vendar je treba upoštevati, da se je področje veljavnosti nemške marke nadalje razširilo. Poleg bankovcev Reichsbanke je po izkazu Rentenbanke v obtoku še za 1.1 milijarde bankovcev Rentenbanke (Rentenbankscheine). Obtok okupacijskih mark (Reichskreditkassenscheine), ki so v prometu sedaj predvsem v zasedenem ozemlju Sovjetske Rusije, medtem ko so bile v ostalih področjih z malimi izjemami izvzete iz prometa, pa se ne objavlja.

= **Francoske finance.** Po dolgem prizadevanju je Franciji uspelo več ali manj ustaliti obtok bankovcev, ki je do srede letošnjega leta naglo naraščal. Ob izbruhu vojne je imela Francija za nekaj nad 100 milijonov frankov obtoka bankovcev. Po zlomu pa je morala francoska vlada najemati velike kredite pri Francoski banki in tako je ob koncu lanskega leta obtok v Franciji dosegel 218 milijard frankov in sredi letošnjega leta 240 milijard. Od tedaj pa se obtok ni več bistveno povečal. Sredi septembra je znašal 247 milijard, ob koncu oktobra pa 252 milijard. Povečanje obtoka je predvsem v zvezi z najemanjem kreditov za kritje stroškov nemške zasedbe. Ti krediti, ki jih je najela francoska vlada, so znašali sredi leta 118 milijard frankov, ob koncu oktobra pa 126 milijard. Ostali krediti državi so sredi septembra dosegli 76 milijard, potem pa so se zmanjšali ob koncu oktobra na 61 milijard.

= **Koncentracija italijanskega izvoza svile.** S sedežem v Milanu je bila ustanovljena družba »Società Industriale Serica« z začeto glavnico 1 milijona lir, ki se bo pozneje zvišala na 20 milijonov lir. Družbo je ustanovila industrija za predelovanje svile in bo v tej družbi koncentrirana vsa izvozna trgovina s svilo in izdelki iz svile.

= **Hrvatski indeks življenjskih stroškov.** Ekonomski institut Hrvatske je pričel izdajati indeks življenjskih stroškov in je ta indeks prvikrat objavil za oktober 1941. Za osnovo so vzeti življenjski stroški v avgustu 1939. Življenjski stroški so se od tedaj več nego podvojili, kajti celotni indeks za oktober znaša 213 točk (avgust 1939 enako 100). Najbolj je narasel indeks stroškov za obleko in obutev, ki znaša 263 točk, medtem ko znaša indeks stroškov za živila 219 točk, za stanovanje 100 in za kurjavo in razsvetljavo 154.

Izpred sodišča

Ljubljana, 12. novembra.

V ponedeljek so se nadaljevale razprave zaradi previsokih cen. Pred sodnika poedinca je moralo osem obtožencev in obtoženk. Izidi razprav so bili različni: obsodbe, oprostitve in preložitve. Razprave so se začele po novih uradnih urah, ob četrt na deseto, namesto ob pol devetih kakor doslej.

Najprej je stopil pred sodnika neki gostilničar s Tyrševe ceste. Ima nekaj premoženja in pet nepreskrbljenih otrok. Obtožen je bil, da je 16. julija prodajal sir po 35 lir kilogram, medtem ko je bila maksimalna cena 17.86. Obtoženec se je zagovarjal, da je stopila uredba v veljavo na praznik, naslednji dan pa so že bili nadzorni organi pri njem. Nastal je nesporazum. Prodajal je italijanski sir in cene takoj prilagodil novemu ceniku. Imel je še staro, prej veljavno numeracijo 35 lir, tisti dan pa ni prodal nič sira. Sodnik je zaslišal nadzornega organa, ki se ni spominjal vsega. Določeni smo bili po rajonih in nadzirati smo morali vse. Ko smo stopili v obtoženčevo gostilno, ni bilo v njej gostov. Na mizi je imel formularje, ki so bili izdani za nove cenike. Na vprašanje, po čem prodaja sir, ne vem, kaj je odgovoril. Ali da ga je, ali da ga, ali da ga bo prodajal po 35 lir kilogram.« Sledila je oprostilna sodba.

Potem sta morala sesti na zatožno klop župan neke notranjske občine in predsednik tamkajšnje Nabavljalne zadruge, obtožena, da sta 28. avgusta prodajala testenine po 6,55 lire kilogram, medtem ko je bila cena določena na 5.50 lire za kilogram. »Pri Prevodu sem jih plačal pa po 4.50 za kilogram,« je dejal obtoženec. — »Ali ni preveč dobička 2.05 lire pri kilogramu?« ga je pobaral sodnik. »Gospod sodnik, imeli smo stroške.« — »Cenik je zato, da se ga držite!« je sodnik povzdignil glas. Potem se je izkazalo, da v ceniku ni bilo nič označeno, ali morajo biti testenine iz bele ali iz črne moke. Za prevoz je treba računati najmanj 15 stotink pri kilogramu. Kljub temu je bilo predrago. — »Jaz sploh nisem nič računal,« je dejal obtoženi župan, »sem predsednik Prehranjevalnega odbora. Bil sem prepričan, da velja cenik št. 2 za vse testenine. Pozneje sem zvedel, da je poslovodkinja kupila moko po 2.25, prodala pa po 2.50 lire kilogram (maks. 1.70). Potem je sodnik zaslišal poslovodkinjo, ki je rekla: »Glede testenin je tako, kakor je povedal župan. Koruzno moko sem kupila pri Gospodarski zadrugi. Tam so mi dejali, da se lahko dražje prodaja, ker ni na karte.« — »Kakor pri mesarjih,« je pristavil sodnik, »kar je na karte, prodajajo po maksimalnih cenah, kar je izven, pa po 30 lir. Z izgovorom: Sem dražje kupil in dražje prodal bi se vsakdo rad izmotal. Potem bi maksimalnih cenikov ne bilo treba!« Obtoženka je nadalje povedala, da se ne spominja, da bi bila cena koruzni moki maksimirana. »Prodajali smo samo članom. Po zadružnih pravilih gre dobiček v rezervni sklad in dobijo člani ob koncu leta tri odstotke.« Potem je sodnik zaslišal pričo, člana načelstva, strica obtoženke. Na vprašanje, ali bo pričal, se je dobri mož obrnil k obtoženki: »Ali bi?« — »No, to se morate sami odločiti,« je rekel sodnik. Tudi ta in še naslednja priča nista mogli razjasniti primera. Treba bo zaslišati nove priče. Razprava je bila preložena na nedoločen čas. Sledile so še ostale bolj ali manj zanimive razprave.

Letošnja letina tobaka na Hrvatskem

Manjša je po količini, po kakovosti pa boljša

V vseh tobačnih krajih nezavisne države Hrvatske je bila letošnja saditev tobaka izvršena po starem razporedu bivšega beograjskega monopola. Odredba o neomejeni saditvi tobaka na primernih mestih je zaradi vojnih prilik izšla sicer kasno, vendar so sadilci tobaka v nezavisni državi Hrvatski zasadili 12,200.000 tobačnih rastlin več od odobrene saditve po starem razporedu.

Na vsem področju nezavisne države Hrvatske bi se smelo po starem zasaditi 235 milijonov tobačnih rastlin, in sicer v Hercegovini (s Fočo in Bratuncem) 185 milijonov 500.000, v Dalmaciji pa 49,500.000 tobačnih rastlin. Po službenem štetju je bilo ugotovljeno, da so v posameznih okrajih zasadili naslednjo količino tobaka: Ljubuški 58 miljonov, Čapljina 36 milijonov in pol, Široki Brijeg 33 milijonov in pol, Mostar 29 milijonov, Stolac 19, Trebinje 5, Bratunac 5 in pol, Ljubinje 2, Foča 5.3, Imotski 24, Vrgorac 8.5, Metković 5, Trogir 5, Sinj 3.8, Drniš 5.8 in Dubrovnik 1.4 milijona tobačnih sadik. Skupno je bilo na Hrvatskem zasajenih 247,200.000 tobačnih rastlin. Od tega je Hercegovina posadila 193,700.000, Dalmacija pa 53,500.000 tobačnih rastlin.

Za časa saditve tobaka pa tudi kasneje je bilo v Hercegovini mnogo dežja, ob trgatvi in sušenju tobaka pa je bilo stalno lepo in sončno vreme. To je mnogo pomagalo, da je ostal tobak srednje rasti in se je lepo posušil. Letošnja bratev tobaka v Hercegovini je po količini manjša, toda po kakovosti boljša od trgatve preteklega leta.

Prejšnjo suho cenitev tobaka je hrvatska vlada ukinila in zamenjala z ugodnejšo zeleno cenitvijo, pri kateri se preračuna teža zelenega lista v težo suhega lista. Navadno se vzame, da da 100 kg zelenega tobaka 16 do 18 kg suhega tobaka. Po opravljeni zeleni cenitvi v tobačnih področjih se pričakuje letos naslednja količina tobaka: ljubuški okraj 135 vagonov, Čapljina 110, Široki Brijeg 79, Mostar 76, Stolac 53, Trebinje 8, Bratunac 13, Ljubinje 5, Foča 13, Imotski 58, Vrgorac 16, Metković 15, Trogir 15, Sinj 12, Drniš 17 in Dubrovnik 4 vagone tobaka. Skupno bo znašal pridelek na Hrvatskem 630 vagonov tobaka. Od te količine odpade na Hercegovino 493 vagonov in na Dalmacijo 137 vagonov tobaka.

Predvideno je, da bo dala vsaka tobačna rastlina okoli 26 in pol grama suhega tobaka. To je povprečni donos za vso Hrvatsko. V posameznih tobačnih okrajih pa je ta donos zelo različen, in sicer daje v Vrgorcu in Trebinju tobačna rastlina 19 gramov suhega tobaka, v Ljubuškem 23, v Imotsku in Širokem Brijegu 24, v Mostaru 26, v Čapljini in Stolcu 30, v Metkoviču, Sinju in Dubrovniku pa celo 31 gramov suhega tobaka.

Z zvišanjem predujmov za 300 odstotkov je bilo kmetom mnogo pomagano zlasti pri nabavi življenjskih potrebščin, ki jih Hercegovina in Dalmacija premalo pridelata na svoji zemlji. Skupno so sadilci tobaka prejeli okoli 84 milijonov kun predujmov. Denar pa je bil, kakor rečeno, v veliki večini porabljen za življenjske potrebščine, posebno za pšenico.

Najvažnejše tobačno vprašanje je določitev cen posameznim vrstam tobaka. Prav sedaj izdelujejo na Hrvatskem nov razpored za saditev in cenik tobačnih vrst za prihodnje leto. Bodeč po dosedanjih koristnih reformah bo vlada skušala ta cenik spraviti v skladu ne samo s stvarnimi proizvajalnimi stroški, ampak hoče sadilcem tobaka omogočiti tudi dostojno človeško življenje.

72° genetliaco del Re e Imperatore

72. rojstni dan Kralja in Cesarja

è stato festeggiato in tutte le Caserme della nostra città coll'intervento delle Autorità Militari con rito solenne e austero e nello spirito squisitamente militare in armonia colla vita guerriera della Nazione — je bil proslavljen v vseh vojašnicah našega mesta ob navzočnosti vojaških oblasti v svečanem in resnem ozračju ter v izrazito vojaškem duhu, v skladu z vojnim življenjem naroda

Ljubljana, 11. novembra

Zmagovita Italija praznuje danes rojstni dan Kralja in Cesarja Viktorja Emanuela III., pod čigar srečno vlado je država v smelem razmahu dosegla največji razvoj v vseh panogah narodnega življenja. Z modrim vladarjem na čelu se je italijanski narod uvrstil med prve narode sveta, Italija je pod njegovim vodstvom dosegla največji mednarodni ugled in italijansko orožje se je ovenčalo z nevenljivimi zmagami na vseh bojiščih, kjer koli je v boj posegel vrli italijanski vojak.

Dejstvo, da je Kralj in Cesar pred dvema desetletjema poveril vladne posle Duceju, najboljšemu sinu Italije, še posebno kaže daljnovidnost vladarjevo in njegovo stremljenje, da se postavi popolnoma v službo naroda in države. Domoljubni vladar in nesebični državnik predstavljata dvojico, po katere prizadevanju se je Italija v polni meri razmahnila kot velika prvega reda ter je na domačih tleh iz temelja preosnovala javno življenje, obenem pa segla preko okvira svojih tesnih mejá. Ustvarila si je mogočen kolonialni imperij, premaknila svoje meje po sledovih rimskega antičnega imperija ter si v borbi za novi red osvojila trdno stališče za odločilno sodelovanje pri novi ureditvi Evrope.

Prebivalstvo Italije je na današnji dan v duhu trdno povezano s svojim vladarjem ter pošilja iskrene pozdrave Kralju in Cesarju z željo, da bi tudi sedanjo borbo dokončal z zmago, kakršno si je Italija nedvomno zaslužila.

❊

Čestitke Ljubljane

Za današnji rojstni dan je župan mesta Ljubljane dr. Juro Adlešič Vel. Kralju in Cesarju Viktorju Emanuelu III. brzojavno sporočil naslednje voščilo ljubljanskega prebivalstva:

Al primo Aiutante di Campo di Sua Maestà il Re Imperatore.

Pregasi chiedere Maestà Re Imperatore voler benignarsi accogliere espressioni rispettosi devoti auguri popolazione di Lubiana. Sindaco dott Adlešič.

Prvemu pribočniku na bojnem polju Veličanstva Kralja in Cesarja.

Prosimo, da naprosite Nj. Veličanstvo Kralja in Cesarja, naj blagohotno sprejme izraze spoštljivih in vdanih voščil prebivalstva Ljubljane. Župan dr. Adlešič.

Hrvatski tisk o Kralju in Cesarju

Zagreb, 11. nov. s. Vsi listi objavljajo z velikimi naslovi članke o rojstnem dnevu Kralja in Cesarja Viktorja Emanuela III. »Novi list« objavlja fotografijo z življenjepisnimi podatki italijanskega vladarja ter omenja tesno in idealno povezanost monarhije s fašizmom, ki je rešil Italijo.

»Hrvatski narod« piše, da se v žilah Kralja in Cesarja Viktorja Emanuela III. pretaka kri ene izmed prvih evropskih dinastij, ki se lahko ponaša s hrabrimi dejanji v preteklosti. Hrabrost njegovih prednikov se izraža tudi v značaju Viktorja Emanuela III. Kralj vojak je razumel poslanstvo Črnih srajc in zato je v dobro naroda pozdravil fašistično revolucijo. »Hrvatski narod« podaja nato nekaj podrobnosti iz slavne zgodovine savojske dinastije.

Priznanje dobremu srcu Ljubljane

Ljubljana, 11. novembra.

Vsesvetska akcija, ki jo je začela l. 1938. mestna občina ljubljanska, je postala trajna ustanova. Tudi letos je kljub izrednim razmeram in številnim nabiralnim akcijam zadovoljivo uspela. Med nami je še vedno dovolj usmiljenih src, ki imajo roko odprto za reveže. Včeraj je vrhovni socialni svet sklical sejo ožjega odbora, kjer je podal obračun letošnje nabiralne akcije v počastitev umrlih in pomoč potrebnim.

Župan dr. Jure Adlešič je po pozdravu in uvodnih besedah prosil tajnika dr. Kodreta, da poda poročilo o uspehu letošnje akcije. V izčrpnem poročilo je slednji podal obračun vsesvetske akcije. Po sklepu zadnje seje je bilo naročenih 1200 malih vencev po 20 lir in 150 velikih po 100 lir. Novih sveč niso naročili, pač pa so prodajali lansko zalogo. Vence so prodajale na stojnicah pred pokopališči pri Sv. Križu, na Viču, pri sv. Krištofu in na Navju članice karitativnih organizacij; naprodaj pa so bili tudi v prodajalni mestne elektrarne in plinarne ter v pisarni vsesvetske akcije na velesejmu, kjer je bilo tudi skladišče. Posle pisarne je vodil ravnatelj g. Anton Jagodic. Njemu je bila poverjena praktična izvedba v vseh svojih podrobnostih, ki je kljub nekoliko skromnejši obliki bila nadvse uspešna. Izredno slabo vreme je sicer oviralo in oteževalo vse poslovanje, toda po zaslugi članov in članic karitativnih organizacij je tudi letošnja vsesvetska akcija zadovoljivo uspela.

Denarni uspeh je bil naslednji: prodanih je bilo 1125 malih vencev po 20 lir, kar znese 22.500 lir, 116 velikih vencev po 100 lir v znesku 11.600 lir, 537 malih sveč po 20 lir v znesku 10.740 lir. Skupno je bilo prodanih za 44.840 lir vencev in sveč. Darila in preplačila so znašala 9.260 lir in so torej skupni dohodki 54.100 lir. Stroškov je bilo pri izvedbi letošnje vsesvetske akcije za izdelavo vencev 4809 lir, za trakove 276.50 lire, za mezde in nagrade 2811 lir ter raznih izdatkov 373.10 lir, kar znese 8269.60 lire. Čistih dohodkov je dala letošnja vsesvetska akcija 45.830.40 lire, k temu pa moramo prišteti izdatke za mezde in nagrade v znesku 2811 lir, ki so jih bili deležni priseljeni mestni uslužbenci. Letos ni bila izvedena nabiralna akcija med državnim in drugim uradništvom opustilo pa se je tudi nabiranje voska po grobovih.

Za primerjavo navajamo čisti dohodek vseh dosedanjih vsesvetskih akcij. L. 1938. je bilo nabrano 99.623.36 din, leta 1939. 102.544.50 din, leta 1940. 105.109.20 din in letos 45.830.40 lire ali v dinarjih 120.533.95. Vsa leta skupaj torej 427.811.01 din. Mnogi dobrotniki pa tudi med letom radi počaste spomin svojih rajnih z darilom za mestne reveže namesto venca. Od decembra lanskega leta se ti prispevki stekajo v mestni socialni sklad in so do vključno pretekle sobote narasli na 6525 lir.

Nato je tajnik vrhovnega socialnega sveta dr. Kodre poročal, v kakšen namen se uporabljajo dohodki vsesvetske akcije. Ljudska kuhinja v cukrarni, prenočišča za brezdomce in desinfekcijski oddelek zahtevajo namreč velikih izdatkov. Tudi prehodni dom za otroke s ceste in otroke deložirancev je stalno prenapolnjen. Zaradi tega je mestna uprava ustanovila nekako dependanso za Bežigradom, kjer uživajo nego otroci do 6. leta, v cukrarni pa so ostali starejši otroci. V vsakem oddelku je zdaj po 20 otrok. 287.500 porcij je bilo doslej razdeljeno na brezposelne, prenočišč pa je zabeleženih nad 32.000.

Župan dr. Adlešič se je po poročilu zahvalil vsem, ki so res požrtvovalno sodelovali pri akciji, predvsem pa dobrotnikom. Časopisju je izrekel še posebno zahvalo. Prosil je vse, naj ohranijo odprto roko za mestne reveže in izrazil prepričanje, da bo ostalo geslo »Počastite rajne z dobrimi deli« še naprej živo v srcih vseh Ljubljančanov.

V spomin možu

(Dr. Joži Bohinjcu)

Odšel si tja, odkoder ni vrnitve
in s tabo vsi zakladi tvoji zlati,
ki nisi več utegnil nam jih dati.
Zamisli resne čakajoč rešitve,

načrti smeli blizu udejstitve,
ki prej nam nisi nehal jih dajati,
zdaj morajo s teboj pod zemljo spati
nikomur v prid, brez haska, izpolnitve.

Vse delo in vse trude, skrb vso vročo
si žrtvoval najbednejšim v korist,
a sebi nič. Bil si pač altruist!

In prehudo je, da si moral iti,
ker nam težko vrzel to zevajočo
z enakim tebi bo nadomestiti.

Drago Trinčič

Naše gledališče

D R A M A

Sreda, 12.: Dom. Premiera. Red premierski. Začetek ob 17.30.
Četrtek, 13.: Boter Andraž. Red A. Začetek ob 17.30.
Petek, 14.: Nocoj bomo improvizirali. Red B. Začetek ob 17.30.

Drevi bo premiera izvirne domače drame, Jalnovega »Doma«. V tej štiridejanski igri je orisal ljudi, ki žive na kmečkem gruntu in so ga privedli do propada. Velika ljubezen matere nehote zakrivi sebičnost otrok, ki hočejo hoditi vsak zase svojo življenjsko pot in streme v mesto. Zapuščajoči dom pripomorejo k njegovemu propadu. Šele grozeča nevarnost jim odpre oči, da se združijo v skupnem delu za rešitev posestva. Dobro opazovani značaji in jedrnati jezik odlikujejo to delo. Igrali bodo mater Marija Vera, Mirka Gregorin, Tineta Presetnik, Angelo M. Danilova, Tončko Simčičeva, Stanka Tiran, Toneja Bratina, Ivanko Boltar-Ukmarjeva, Lojzeta Drenovec, krčmarja M. Skrbinšek, Škerjanca Nakrst, Jožo Plut, Franceta Brezigar, Janeza Orel, Milico Remčeva, Jerico J. Boltarjeva. Režiser M. Skrbinšek, inscenator inž. Franz.

Zanimiva predelava dubrovniške klasične komedije, ki jo je napisal Marin Držić pod naslovom » Dundo Maroje«, je prišla na naš oder pod naslovom »Boter Andraž«. Igro je predelal in lokaliziral ter prevedel v staroslovenščino (ki jo je pisal Janez Svetokrižki) profesor Rupel. V inscenaciji in režiji inž. arch. B. Štupice ima delo na našem odru živahen uspeh. Kdor želi preživeti resnično zabaven večer, naj ne zamudi te predstave.

Prva dramska mladinska predstava v letošnji sezoni bo v nedeljo dopoldne ob 10. Uprizorili bodo igro Pavla Golie »Princeska in pastirček«, ki se odlikuje po pestrosti in zabavnosti dejanja. Pošteni pastirček, ljubka priceska, razposajeni kuharček, zabavni veterani, smešna guvernanta, hudi lovec, dobre gozdne živali in drugi nudijo obilo pisanih prizorov, ki mladini nadvse ugajajo. Ta igra je doživela poleg Golievih »Peterčkovih poslednjih sanj« tekom let, odkar je na repertoarju, največje število repriz. V naslovnih vlogah Levarjeva in Simčičeva. Režiser prof. Šest. Scensko glasbo je komponiral in bo dirigiral dr. Cerin. Opozarjamo na globoko znižane cene.

O P E R A

Sreda, 12.: Rigoletto. Red sreda. Začetek ob 17.
Četrtek, 13.: Aida. Red četrtek. Začetek ob 16.30.
Petek, 14.: Zaključena predstava za Dopolavoro. Začetek ob 17.30.

Letošnja vprizoritev Verdijeve opere »Rigoletto« je dosegla po zaslugi nosilcev glavnih partij, kakor tudi ostalih sodelujočih, orkestra in zbora, velik uspeh. Ribičeva v glavni ženski partiji, Gilde in Primožič kot Rigoletto sta žela ponovne aplavze na odprti sceni. Muzikalno in igralsko dognano podana opera je našla zadovoljno občinstvo, ki je izrazilo najtoplejše priznanje odličnim interpretom. Razen navedenih sodelujejo: Manoševski, Golobova, Lupša, Pugelj, Poličeva, Stritarjeva, Sladoljev, Dolničar in Kos. Dirigent D. Žebre, režiser R. Primožič, koreograf inž. Golovin.

Abonente reda četrtek opozarjamo, da bodo imeli v četrtek začetek opere »Aida« ob 16.30. To Verdijevo veledelo ima v letošnji zasedbi s Heybalovo in Kogejevo ter Franclom na čelu izreden uspeh. Nova režija, pomnoženi zbor in orkester ter novi baleti ustvarjajo celoto, ki kaže veliko umetniško zmogljivost našega ansambla. V glavnih partijah sodelujejo še: Primožič, Betetto, Lupša. Dirigent Anton Neffat, režiser Ciril Debevec, zborovodja Simoniti, koreograf inž. Golovin.

OBLJUBA GA VEČ NE VEZE

— Ti si mi obljubil, da boš ob sodnih doma!

— Da, očka.

— In obljubil sem ti, da bo palica pela, če prideš pozneje!

— Da, očka — ampak jaz nisem izpolnil svoje obljube, torej tudi tebi ni treba svoje.

LIQUORE ŽIKER
STREGA
TONICO DIGESTIVO
JE KREPČILEN IN VAM URAVNA PREBAVO

Z Gorenjskega

Pri delu je utonil. V lavantinski dolini je bil zaposlen pri vodnih delih ob Dravi 26letni tesar Miklavc. Spodrsnilo mu je in je padel 10 m globoko na železno traverzo, odtod pa se je odbil v Dravo in je takoj utonil.

Skrb za planinske gozdove. V Beljaku je zborovala delovna skupina koroških planinskih kmetovalcev in planšarjev. Govorili so različni strokovnjaki, ki so s pomočjo slik prikazovali, kak je planinski gozd in kako ga ogražajo vihar, sneg in led, kakor tudi pasoča se živina in površni ljudje. Vsa predavanja so izzvenela v poziv, da je treba planinskemu gozdovju posvečati čim več pozornosti in da morajo biti izletniki v planinah sila pozorni, da ne bo nesreč s požari.

Celovški umetniki na potovanju. Ob obletnici priključka Avstrije k Nemčiji sta Celovec in Flensburg izmenjala pozdrave med severom in jugom nemške države. Medsebojni stiki se zdaj obnavljajo. Te dni so bili povabljeni v Flensburg nekateri celovški glasbeniki, ki so tam priredili komorni koncert in med drugim izvajali skladbe koroškega skladatelja Rudolfa Katnigga. Spomladi pa pride godalni kvartet iz Flensburga gostovat v Celovec. Obe mesti bosta odslej menjali tudi predavatelje in gledališke predstave.

Iz Spodnje Štajerske

Obujanje spominov. V mariborskem dnevniku opisuje neki Edo Pajdaš v obširnem članku, »kako so panslavisti gospodarili v Brežicah«. Dr. Franc Brandstetter pa razpravlja o usodi mariborskih spomenikov.

Sprejem vajencev. V železniški delavnici v Mariboru so 6. t. m. svečano sprejeli 50 novih vajencev. Mladeniči so bili zbrani na šolskem dvorišču, da so prisostvovali razvitju zastave, nakar so bili prevzeti v varstvo nemške državne železnice, ki jih hoče vzgojiti za strokovne delavce in narodne socialiste. Istočasno so odprli navzočni predstavniki novi vajenški dom, kjer prebivajo vajenci z dežele, medtem ko tisti, ki so iz Maribora, lahko stanujejo pri svojcih.

Posvetovanja v Celju. Celjski politični komisar je pretekli petek sklical župane celjskega okrožja in vse krajevne voditelje k delovnemu posvetu. Zbrali so se v dvorani okrožnega vodstva, kjer je komisar dal navodila za politično delo v letošnji zimi. Prirejenih bo mnogo jezikovnih tečajev, da bi se vse prebivalstvo naučilo nemškega jezika. Posvet se je nadaljeval še v soboto in so se ga udeležili tudi zastopniki vojske, policije in vseh celjskih uradov.

Vojaško pokopališče v Celju je urejeno na mestnem pokopališču. Uredili so ga brambovci celjske zapadne standarte. V nedeljo, ko je bil nemški dan mrtvih je vojaško pokopališče prevzel celjski župan.

Kmetijska razstava bo prirejena od 16. do 20. novembra v več prostorih Nemškega doma v Celju. Priredi jo Prehranjevalni urad. Razstava bo prikazala vse veje kmetijstva, s slikami pa bo predočila, kako naj bi se še izboljšalo kmetsko delo na Spodnjem Štajerskem. Te dni je razstava prirejena v Ptuju.

Upravna izpremenba. Uradno je bilo objavljeno, da katastralni spisi katastralnih občin konjiškega sodnega okraja niso več v Celju, marveč pri katastralnem uradu v Mariboru. Katastralni spisi sodnih okrajev Gornji grad in Šoštanj pa so bili od katastralnega urada v Mariboru prepuščeni katastralnemu uradu v Celju.

Iz vlaka je padel. Devetletni kmečki sin Anton Levičar iz Krškega je padel iz dirjajočega vlaka in je obležal smrtno nevarno poškodovan na progi. Siromaka so z naslednjim osebnim vlakom prepeljali v Maribor, da bi ga oddali v bolnišnico. Medtem pa ga je že smrt rešila trpljenja.

S P O R T

Na zimo mislimo...

Sezona za smučarje je na vidiku in na Dolenjsko bo treba obrniti pogled!

Bolj ko se bliža božič, bolj pričakujemo snega in z njim za sportnike nove dobe, ko se bodo lahko spet udejstvovali čisto po svoje — v zimski naravi na belem snegu ali na gladkem ledu. Najbolj navdušeni prijatelji zimskih sportov so gotovo že pripravili vse, da bodo o prvi priliki lahko pohiteli v zimski svet.

Letos bodo tekme in izleti na smučah obrnjeni v drugo smer kakor so bili dosedaj. Smučarjem je bila dosedaj najbližja in najdražja Gorenjska s svojimi gorami, medtem ko so na Dolenjsko in Notranjsko odhajali samo redki in samo ob najbolj ugodnih snežnih razmerah. Letos se bo treba v celoti posvetiti tem terenom. Mislimo na Polževo, Kurešček, Krim, Blike, Rakitno in kočevske hribe, kjer bo treba najti pripravna tla — in teh gotovo ni malo, samo poiskati jih bo treba — pa bodo smučarji spet lahko imeli svoje veselje. S skakalnicami bo prvi čas spričo izgube Planice nekoliko stiske, toda za silo bodo prijatelji te smučarske discipline imeli nadomestilo na Rožniku (na skakalnici v Mostecu) ter na nekaterih manjših po Dolenjskem. Gotovo bodo v spremenjenih razmerah proučevali tudi možnosti, kako bi se katera koli izmed sedanjih skakalnic lahko povečala. Tekmovalcev za smučarske tekme v raznih disciplinah bo prav gotovo še vedno dovolj, čeprav je zibelka najboljših slovenskih smučarjev ostala onstran meje.

(O možnosti udejstvovanja smučarjev v Ljubljanski pokrajini kakor tudi o nekaterih drugih sportnih dogodkih in načrtih iz Ljubljanske pokrajine objavlja kratek članek zadnja številka zagrebškega »Sporta«, ki vsebuje razen tega še več zanimivega gradiva iz hrvatskega sportnega življenja, predvsem v nogometu. Posamezne številke tega sportnega tednika se dobivajo tudi pri nas za ceno 1.50 L.)

* * *

Ko že mislimo na bodočo smučarsko sezono, nam prihaja pred oči tudi članek v celovškem dnevniku, v katerem je objavljen spored smučarskih prireditev v povečani Koroški. Iz tega koledarja izhaja med drugim, da so odgovorni sportni voditelji Koroške odredili oficielno otvoritev letošnje smučarske sezone na dan 1. januarja, ko bo na eni izmed planiških skakalnic novoletna skakalna tekma. Dne 4. januarja bo ljudski smučarski dan, teden dni pozneje pa tekme za okrožno prvenstvo v klasični kombinaciji v Kranjski gori. Po več prireditvah oficielnega značaja v Beljaku bo sledil v času od 2. do 8. marca 1942 mednarodni planiški teden, v nadaljnjem sporedu pa je še za 26. aprila določen smuk s Triglava kot konkurenca moštev. Informator omenjenega lista pristavlja h kraju, da bo kljub odsotnosti velikega dela najboljših koroških smučarjev vendarle še zmerom na delu lepo število odličnih tekmovalcev, ki bodo ojačeni povrh tega še s Pribovškom, Klančnikom in Smolejem, ki so se že v prejšnji jugoslovenski državi izkazali kot odlični smučarski tekači in skakalci.

Neskromni Arne Borg

O znanem svetovnem rekorderju, švedskem plavalcu Arne Borgu kroži mnogo anekdot. O njem je znano razen tega, da ne spada med one najbolj skromne sportnike in skrbi zelo za to, da bi bilo njegovo ime čim bolj znano, kar je v ostalem slaba stran vseh sportnih zvezdnikov. Tudi ta Arne Borg se je ob vsaki priliki predvsem brigal za svojo reklamo in pazno sledil, kaj pišejo o njem listi. Marsikdaj je s pomočjo svojega kluba posredoval v posameznih uredništvih — tudi to med sportniki velikega in malega kalibra ni edini primer — naj bi se njegovo ime zapisalo s posebno velikimi in daleč vidnimi črkami.

Nekoč je Arne Borga pot nanesla v švedsko kolodvorsko restavracijo. Ko je tamkaj zaužil nekaj okrepčil, je ugotovil da ima za plačilo premalo gotovine s seboj in nič mu ni preostajalo drugega, kakor da je ponudil uro v zastavo. Poklical je lastnika restavracije in mu dejal:

— Vem, da pri vas ne dajete na up in tudi ne sprejemate stvari v zastavo, toda z menoj boste gotovo ravnali drugače, ker sem pač Arne Borg. V ostalem vas prosim, da mi hitro postrežete še s črno kavo, ker se vam kmalu ne bo zgodilo, da bi imeli Arne Borga v gostih.

Lastnik je čisto mirno odgovoril:

— Gospod, meni je vseeno, ali ste Arne Borg ali ne. Mi bi vam tudi sicer hitro postregli.

Arne Borg dolgo ni mogel pozabiti te »žalitve«, čeprav je restavrater mirno vzel njegovo uro v zastavo.

V nekaj vrstah

Izbrano moštvo slovaške vojske bo o božičnih praznikih nastopilo proti raznim hrvatskim enajstoricam v Zagrebu, Osijeku in Banjaluki.

Preložena nogometna tekma med Zagrebom in Nürnbergom, katere so se hrvatski nogometaši zelo veselili, bo zdaj menda le odigrana. V poštev prideta oba praznika (7. in 8. decembra), ko bi Nemci lahko prvi dan igrali z izbranim moštvom Zagreba, drugi dan pa še s katerim koli najmočnejšim zagrebškim klubom.

Tehnična komisija švicarske zveze za hokej na ledu je obvestila vse klube, da zaradi pomanjkanja električne struje umetna drsališča ne bodo mogla biti odprta pred 1. decembrom. Izjemno bodo za 23. t. m. priredili samo drsališče v Baslu, kjer bo ta dan mednarodno srečanje med Švico in Švedsko. V zvezi z gornjim ukrepom je bil odložen tudi trening državne reprezentance, ki so ga mislili imeti v Lozani.

V bojih na vzhodni fronti je padel eden najodličnejših finskih atletov, znani metalec kopja Matti Mikkola. Pokojni Mikkola se je udeležil številnih mednarodnih nastopov in je še letos poleti pred izbruhom vojne dosegel pomembno znamko 73.76 m, ki je sploh letošnja najboljša na vsem svetu.

Znani smučarski prvak v alpskih disciplinah Nemec Jennewein je zdaj v vojni, in sicer kot lovec na zapadni fronti. Podčastnik Jennewein je zmagovito prestal prve letalske boje in je bil pred kratkim tudi odlikovan za svoje podvige.

Nemški atletski rekord iz leta 1941. Nemška atletska federacija je objavila nove rekorde, ki so bili doseženi in verificirani v minuli sezoni. Pri tem gre za tri svetovne in evropske ter štiri državne rekorde, in sicer med prvimi: tek na 1000 m z 2:21.5 (Harbig), v stafeti na 4×800 m s 7:30.4 in v hoji na 30 km z 2:30.33.6 (Schmidt). Štirje novi državni rekordi pa so naslednji: na 2000 m 5:25.8 (Kaindl), v hoji na 10 in 20 km v 45:08.6 in 1:34:34.6 in pa v hoji v dveh urah, v kateri je Grittner prehodil 25.639 km. Iz tega seznama je razvidno, da Lampertov rezultat v disku ni bil verificiran in ostane potemtakem v veljavi prejšnji Schröderjev s 53.10 m. Ta okolnost je zelo važna za Italijana Consolinia, ki je pred 14 dnevi v Milanu dosegel novo evropsko znamko 53.34 m, ki bo zdaj lahko priznana za nov svetovni rekord.

KUPČIJA JE KUPČIJA

Gospod učitelj je vprašal, kdo je bil največji mož zgodovine. Tistemu, ki bo uganil, obljubi nagrado.

Dečki ugibljejo: Kolumb, Napoleon... nič. Mali Kohn se oglasi:

— Jezus.

— Da, nagrado dobiš, toda kako si prišel na to?

— Prosim, jaz si sicer v duhu mislim, da je največji človek Mojzes, ampak — kupčija je kupčija.

Bojni vozovi

Bojni vozovi niso nič novega, že v starodavnih časih so jih preizkušali, proučevali in uporabljali za namene, ki niso bili bistveno drugačni od današnjega njihovega namena. Že pred dvema, tremi tisočletji jim je bila svrha ta, da predrejo sovražne formacije, povzročijo med njimi zmešnjavo in odprejo napadajoči pehoti pot za obkoljevalne ter uničevalne manevre. Bas na bojnih poljanah, kjer so nemške oklepne edinice lansko leto zmagale v bitki, ki je odločila usodo Francije, so se že l. 1674, med francosko-holandsko vojno, pojavile številne formacije oboroženega voza, ki ga je bil izumil italijanski vojaški inženir Ramelli. Šlo je za oklepni voz, ki mu najmočnejši tedanji topovski izstrelki niso mogli škodovati in ki se je lahko premikal po kopnem in po vodi, kakor dandanašnje tankovske »dvoživke«. Vozilo je bilo zaprto in opremljeno na vse strani z dolgimi, ostrimi, gibljivimi rezili, v njegovi notranjosti pa so bili skriti strelci, ki so skozi majhne line sipali ogenj na nasprotnika. Šibka stran tega starega »tanka« pa je bila ta, da se je premikal zelo počasi, kajti njegov pogon je predstavljal vojak, ki je v notranjosti vrtel skromno ročico. Razumljivo je, da ta bojni voz zato ni mokel imeti tistega silnega učinka, ki ga ima današnji oklepni voz, če zadene v svoji brzi vožnji ob kakšno oviro. Tudi ozemlje, po katerem se je Ramellijev tank lahko gibal, je moralo biti popolnoma ravno, drugače ni šlo naprej. A tudi Ramellijev voz je bil samo eden v dolgi in pestri vrsti bojnih vozil. Njegove davne prednike bi našli v najstarejših časih kitajske zgodovine in zgodovine vzhodnih narodov sploh.

Oboroženе vozove v točnem, čeprav ne najmodernejšem pomenu te besede so uporabljali namreč že stari Kitajci, Asirci, Babilonci, Perzijci in Egipčani. Prastari kitajski kronisti nam poročajo o srditih bitkah, ki so se odločile s pomočjo mogočnih bojnih voz. Te vozove so vlekli konji, ki so bili sami zaščiteni s trdnimi oklepi. Feničani so iz svoje prvotne orientalske domovine razširili uporabo napadalnih voz v vse dežele, do katerih so prodrli. Posebno sistematsko uporabo brzih, oboroženih voz na prostranih vojnih ozemljih je uvedel perzijski kralj Cir.

V starem Rimu se je tehnika napadalnih voz seveda znatno izpopolnila. Zamisel premikajoče se trdnjave, ki se približuje sovražniku in je mogočna tako v napadu, kakor v obrambi, tiči prav za prav že v klasični »želvi« rimskih legionarjev, ki so korakali v sklenjenih edinicah proti sovražnemu mestu pod oklepno zaščito svojih dvignjenih ščitov. Fantastičen oboroženi napadalni pripomoček, čeprav ni bil baš voz, so predstavljali Pirovi in Hanibalovi sloni, ki so med Rimljani povzročali sprva tako porazno zmedo, a so jim ti kmalu našli primerno odpomoč. Ogromni debelokožci so nosili na svojih hrbtih prave stolpe s številnimi lokostrelci in pračarji, prodirali so v sredino nasprotnikovih edinic in omogočali njihovo obkolitev. Pravi oboroženi rimski voz, ki so ga uporabljali na vseh bojiščih, pa je bil voz, ki so ga vlekli iskri konji in krmarili drzni vozači. Pred sklenjenim napadom takšnih voz, ki so bili ob straneh in na kolesih opremljeni z dolgimi noži v podobi srpov, je moral bežati vsak nasprotnik, ki ni bil enako oborožen.

Vozila barbarskih ljudstev, ki so zrušila rimski imperij, nas spominjajo razen na moderne oklepne vozove tudi na moderne brze oklepne divizije. Vrste vozov, na katerih so se barbarska ljudstva selila skozi prostrane dežele, so se v primeru potrebe lahko kaj hitro spremenile v prave falange ali premikajoče se barikade, ki so jih varovale kovinske plošče in ščiti. V bitki so te vrste vozov predstavljale trdnjavo, ki je ustavljala sovražne navale, ali pa napadalno formacijo, ki je prodirala pod obzidja nasprotnikovih mest. Pod zidovi je del voz rabil kot lestev za plezanje v višino, pod zaščito drugih voz pa so napadalci poganjali razbijajoče ovne proti vratom, ki jih je bilo treba podreti. Posebno tehniko v uprabi takšnih vz so si izdelali Kimbri, ki so v bitkah boke svoje pehote ščitili s stoječimi težkimi vozov, v napad pa so pošljali enote lahkih voz.

V srednjem veku se je bojni voz prilagodeval isto tako kakor prej vsem novim izumom bojne taktike in tehnike. Tako so se po prvotnih gibljivih oblegovalnih stolpih, s katerih so napadalci z mečem in bati v rokah piezali na sovražna obzidja, kmalu potem, ko so izumili smodnik in strelne cevi, pojavili manjši bojni vozovi z rušilnimi ovni in topovi. Leonardo da Vinci, mojster mnogoterih področij in tudi mojster bojne umetnosti, nam je zapustil risbo, ki nam kaže takšen na vse strani zaprt in z vsemi tedanjimi napadalnimi ter obrambnimi pripomočki oborožen voz, o katerem ne vemo samo tega, kakšen je bil njegov pogon. Veliki mojster pa je napisal že tedaj, da omejuje samo nedostaten pogon — »motor« bi rekli dandanes — uporabljivost bojnega voza, a ko bodo ljudje izumili nekaj pripravnega, bo to povzročilo prevrat v tradicionalni bojni taktiki.

V 16. stoletju je bilo še mnogo načrtov za bojne vozove, ki naj bi razen s svojo silo in mogočnostjo spravljali sovražnika v grozo tudi s svojo obliko, z obliko pošastnih živali. L. 1598. je Ramelli izumil svoj oklepni voz, ki so ga uporabili, kakor smo že prej omenili, sto let pozneje v francosko-holandski vojni. Prejšnje stoletje so se končno pojavili prvi bojni vozovi, ki so se premikali s pomočjo pare. Baš med krimsko vojno je zbujal veliko grozo, čeprav ni pokazal drugih posebnih učinkov, takšen voz v obliki ogromne čelade, z dimniki, topiči in sekači. Čim so izumili bencinski motor, se je rodila tudi ideja, da bi navaden avtomobil oborožih s strojnicami in topiči. Od tu do prvih tankovskih pošasti med svetovno vojno pa je bil še dolg korak.

Strah iz mesa in kosti

Že nekoliko dni se je širila po mestu New Jerseyu govorica, da v nekem gradu v okolici tega mesta straši. Podnevi in ponoči je videti duha, ki skače in kriči na vrhu grajskega stolpa. Govorica je prišla končno do lastnika gradu, ki živi stalno v mestu, in ga je pripravila do tega, da je šel pogledat, kaj je s stvarjo. Ko je stopil v grad, je ugotovil, da je bil v njem v resnici zaprt strah: gospodična Alice Steinerjeva, ki je ta strah predstavljala, se je bila v enem mesecu dejansko spremenila od vsega hudega v napol blaznega duha, čeprav iz mesa in kosti. Stvar se je bila zgodila tako-le:

Pred več nego mesecem dni je lastnik gradu zaključil svoje letovanje na gradu in je ob tej priliki povabil trop prijateljev in prijateljic na veselo gostijo v grad. Bilo jih je kakšnih trideset. Naslednji dan so se v osmih avtomobilih vsi odpeljali, a baš zavoljo te razdelitve v skupine ni nihče opazil, da ni bilo vmes omenjene gospodične. Ob času, ko so odhajali, se je ta, morda zavoljo preobilno zaužitega vina počutila malo slabo in je ležala na postelji v neki sobi.

Ko ji je postalo bolje, je bilo v gradu že vse tiho in prazno. Vrata v grad so bila trdno zaprta, prav tako številna vrata v notranjosti gradu, tako da ni mogla več ven. Zaman je tudi vpila z oken na pomoč, grad se dviga sredi neobljudenega ozemlja, v njegovi bližini ni nobene važne in prometne ceste. Sreča je bila edino ta, da je v gradu ostalo nekaj živeža in da je imela nesrečnica dostop do njega, kajti drugače bi bila morala umreti od gladu. Vsak trenutek je stopala k oknom in na grajski stolp, da bi priklicala kakšnega človeka. Šele tedaj, ko je prešlo že mesec dni, je neki avtomobilist končno opazil »duha«, ki je skakal, mahal in vpil, toda možak ni bil dovolj inteligenten, da bi se ustavil in pogledal, kaj je. Pač pa je po mestu raztrosil govorico, da v gradu straši.

Ubogo miss so našli v obupnem položaju in so jo morali prepeljati takoj v bolnišnico, kjer si bo sedaj počasi opomogla od strahu in gladu, kajti v tem mesecu preizkušnje se je mogla hraniti le skopo in neredno. Duh si bo polagoma obnovil mesno oblogo okrog svojih kosti in ne bo strašil nikogar več.

31 žena in 82 otrok

V Egiptu je ta čas v teku svojevrstna sodna razprava proti nekemu 80letnemu trgovcu po imenu Ibrahim Šaki. Starec se mora zagovarjati zavoljo stalne poligamije, v katero je zapadel najmanj 30krat. Kolikor so mogli dognati, se je namreč v raznih krajih dežele poročil z 31 ženskami, s katerimi je imel 82 otrok. V nasprotju z drugimi bigamisti pa mož redno plačuje prispevke svojim ženam in otrokom, pač pa se je ženam izgovarjal s »poslovnimi potovanji«, kadar so ga vpraševale, kako to, da je tako malo »doma«.

Trik gledališkega ravnatelja

Čeprav je uporaba poklicnih ploskačev v gledališčih zelo zastarel trik, ima tu in tam še vedno uspeh, zlasti če se ga poslužijo na nov način, kakor je to storil ravnatelj nekega gledališča v Filadelfiji.

Mož je spravil na oder zelo sentimentalno spevoigro, a ker se je bal, da ne bo »užgala« tako, kakor bi bilo gledališki blagajni prav, je najel mlado žensko, ki se ponaša z dragocenim naravnim darom: brez vsakega povoda, kadar koli in kjer koli lahko prične stokati in jokati, in sicer tako naravno, da nihče ne opazi prevare. Tako sedi mlada ženska vsak večer na vidnem mestu v gledališki dvorani ter pretaka na glas vroče solze ob najbolj ganljivih prizorih. Učinek na ostale gledalce, ki ne vedo, da so te solze naročene in plačane, je baje neodoljiv, vsekako je vsaka predstava razprodana.

Ne pozabite na pravočasno obnovitev naročnine

Artigianato nipponico — Japonska obrt

Izdelovalec slovitih papirnih lampionov

Artigianato nipponico — Japonska obrt
Da Roma — Iz Rima

Inaugurazione del Mausoleo Ossario sul Gianicolo: il Duce passa in rassegna i Garibaldini — Posvetitev Mavzoleja in Kostnice na Janikulu: Duce ob pregledu Garibaldincev

Nemške družine

Po neki statistiki, ki se nanaša na ljudsko štetje iz l. 1939., živi na ozemlju Nemčije brez ozemelj, ki si jih je med tem priključila 79,375.801 prebivalec. To prebivalstvo se deli na 23.44 milijona družin, in sicer sestoji 10.1 odstotka teh družin iz ene same osebe, 89.5 odstotka iz več oseb, 0.4 odstotka pa je oseb, ki živijo v hotelih, penzionih itd.

Nemška družina je sestavljena povprečno iz 3.26 osebe, na kmetih znaša povpreček 3,77 osebe, po mestih pa 2.87. Kmečke družine so pač številnejše in imajo pred vsem več otrok, pripadajo jim pa v mnogih primerih tudi tuje osebe. Okroglo 3 desetine nemških družin štejejo dva do tri člane, 2 desetini štiri člane, male družine z dvema, tremi ali štirimi člani predstavljajo štiri četrtine vseh nemških družin. Skoraj 55 odstotkov vseh družin sestavljajo izključno odrasle osebe, 45 odstotkov pa je takšnih, da imajo po enega ali več otrok z manj nego 14 leti. Samo 912.000 družin, to je 4.35 odstotka, razpolaga s služabništvom.

Poroka z opijem

Na nenavaden način se je končala pred nedavnim neka poročna gostija na Madžarskem z globokim spanjem ženina, neveste in vseh svatov. Zaključila se je v neki bolnišnici madžarske prestolnice.

Eden izmed svatov, ki je zavoljo nezgode na cesti prišel malo pozneje na gostijo, je našel vso družbo, ki je spala z ženinom in nevesto vred ob mizah. Pozval je zdravnika, ki je ugotovil, da se je bila poročna družba zastrupila z opijem. Zdravnik je ljudem nudil svojo pomoč, vendar pa so jih morali po večini odpeljati v bolnišnico. Policija je izvršila preiskavo in ugotovila, da je šlo za neobičajno maščevanje nekega zavrnjenega snubca. Ker se ta ni mogel osvetiti nevesti na drug način, si je izmislil, da ji bo poročni dan zagrenil z opijem. Aretirali so maščevalnega moža in nekega natakarja, ki ga je bil podkupil, da je družbi dal mamila v pijačo. Oba so obsodili na 3 leta ječe.

Tobak in rak

Rak na spodnji ustnici je bolezen, ki se pojavlja zlasti med kadilci pipe, čeprav jo je opaziti tudi med ljudmi, ki gotovo ne kadijo pipe. Domnevali so, da nastaja na mestu, na katerem visi pipa, zavoljo stalnega pritiska cevi na ustnico. Neki južnoameriški zdravnik pa je z obsežnimi poskusi ugotovil, da gre nastanek raka na spodnji ustnici samo na račun prekomernega uživanja tobaka. Pri tem pravi vzrok ni v nikotinu samem, temveč v katranu, ki nastaja pri sežiganju tobaka in ki je soroden s premogovnim katranom. Znano je, da uporabljajo tudi za umetno ustvarjanje raka pri živalskih poskusih katran. Omenjeni raziskovalec je dognal, da so ljudje z rakom na ustnicah, jeziku in v grlu skoraj sami strastni kadilci. To dognanje potrjujejo tudi mnoge klinike.

Dež po petletni suši

Po petih letih najpopolnejše suše je eden izmed Kanarskih otokov dobil nekaj dežja. Gre za mali otok Hierro, ki je oddaljen kakšnih 100 milj od otoka Gomera. Za prebivalstvo je bil to velik dogodek, ki so ga sprejeli z veliko slavnostjo.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Sinček: »In kakšna je razlika med puško in strojnico, očka?«

Oče: »To je tako, dečko, kakor če govorim jaz ali pa govori mati!«

•

On: »Postala si tako bleda, dragica!«

Ona: »Potem mi hitro povej nekaj takšnega, da bom zardela!«

★

Dva vojaka ležita v najsprednejši črti in si s težavo kopljeta zaklonilno jamo. Ko končata, leži poleg jame mogočen kup svetlega peska.

»Jože« meni eden izmed obeh, »kaj naj napraviva s tem pretetim peskom? Sovražnika tam preko bo moral naravnost zbadati v oči!«

»Veš kaj«, odgovori drugi, »nekoliko bolj spredaj izkopljeva še eno jamo in zmečeva pesek vanjo!«

ANEKDOTA

Goya je portretiral v mladih letih bogatega meščana v Salamanci. Dogovorila sta se, da bo slikar stvar dobro naslikal, naročnik pa dobro plačal. Portret je bil modelu presenetljivo podoben. Toda bogati meščan se je sedaj branil plačati dogovorjeno vsoto. Menil je, da slikar s sliko itak ne bo vedel kaj storiti in da mu jo bo prepustil za vsako ceno. »Nu, lepo,« je dejal Goya, šel je, sliko dal v okvir in jo obesil potem v svoje okno z napisom: »Tukaj sem, ker nimam denarja!« Naslednji dan je naročnik odkupil sliko za ceno, ki mu jo je diktiral slikar.

VSAK DAN ENA

»Držite vendar gosli pod brado!«
»Pod katero brado?«

Kulturni pregled

Novi slovenski atlanti

Za slovenske šole v Ljubljanski pokrajini je izdal Istituto Geografico de Agostini v Novari (zastopnica Ljudska knjigarna v Ljubljani) tri v slovenskem jeziku sestavljene atlante, ki so posneti po orginalnih italijanskih izdajah. Novi atlanti so prirejeni ob sodelovanju domačih strokovnjakov, predvsem prof. dr. Valterja Bohinca, besedilo pa je odobril Visoki Komisarijat za ljubljansko pokrajino. Založba je znana po svojih številnih izdajah ne le iz geografske stroke, marveč tudi iz raznih drugih panog; tako so posebno priljubljene njene dokumentarične izdaje najskrbnejših posnetkov italijanskih in drugih umetnostnih spomenikov itd.

Zemljepisni atlas za ljudske šole je delo prof. dr. Luigija Visintina. Obsega dvajset koloriranih zemljevidov, vmes pa so reproducirane številne fotografije značilnih krajev in vedut z vseh strani sveta. Reprodukcije v globinskem tisku so jasne in mikavne za oko. Med posnetki iz Italije so tudi: pogled na Ljubljano (dve sliki), Logatec in Novo mesto. Krajevna imena so povsod v naši obliki. Vseh ilustracij je krog sto in so izbrane ne le po določenem upoštevanju potreb geografskega pouka, marveč tudi z okusom. Ne dvomimo, da je ta način uvajanja otroka v zemljepis zelo pripraven, saj se prav ob slikah tujih pokrajin in mest razvija učenčeva fantazija s čimer pridobi tudi njegov odnos do predmeta in je tako razširjenje znanja mnogo bolj olajšano.

Po isti metodi je sestavljen prof. dr. Luigija Visintinija »Zemljepisni atlas za srednje in njim sorodne šole«. Atlas ima veliki kvart-format in je seveda mnogo obsežnejši od prvega tako po številu zemljevidov kakor zlasti po številu ilustracij, reproduciranih v isti tehniki. Poleg splošnega zemljepisnega gradiva vsebuje tudi karte k matematični, fizični, politični in gospodarski geografiji. V vsem šteje 56 zemljevidov in 350 slik v bakrotisku. Slovensko besedilo je priredil prof. dr. Valter Bohinec s sodelovanjem profesorjev C. Bernota, F. Planine in dr. R. Savnika. Že same slike tvorijo nazoren uvod v geografski pregled sveta; tako so med prvimi slikami krajinski tipi pragozda, kamnite puščave, tundre, savane itd. Slike iz mornarice in letalstva (razni tipi italijanskih vojnih in trgovskih ladij!) ter posnetki velikih pristanišč, industrijskih naprav, cest in železnic, primeri uravnavanja vode, melioracije tal, pogozdovanja, notranje in zunanje kolonizacije, velikih tehničnih del (prekopi, jezovi itd), kažejo obseg in veličino sodobne civilizacije. Tako ima ilustracija v zvezi z zemljevidi tudi v tem primeru zelo koristno vlogo, ne glede na njen fantazijski in estetsko-doživljajoči učinek. Ta atlas prekaša po obsegu in opremi vse naše dosedanje izdaje.

Tretji med temi atlanti je namenjen zgodovinskemu pouku. Je to M. Baratte, P. Fraccara in L. Visintinia »Zgodovinski atlas za srednje in njim sorodne šole«, ki so ga za slovenske šole priredili profesorji M. Avsenak, J. Kosmatin in M. Miklavčič. Obsega 32 zgodovinsko-geografskih koloriranih kart, ki prikazujejo razvoj držav od starega Orienta, Grčije in antične Italije preko srednjega veka do naših dni, pri čemer je Evropa l. 1930 vključena v zgodovino. Pomen takega atlanta pri pouku zgodovine je očiten in ni treba o tem izgubljati besed. Kakor zemljepisna atlanta, se tudi »Zgodovinski atlas« odlikuje po kartografski in reprodukcijski natančnosti ter je samo v čast zmogljivosti De Agostinijevega Istituta Geografico v Novari. Težišče prikazovanja je v politični zgodovini, a poseben poudarek je seveda dan italijanski preteklosti od kolonizacijske ekspanzije cezarskega Rima do italijanskega risorgimenta.

W. A. Mozart

Sredi fortissima vojnega trušča zveni v letošnjo jesen nežna in topla melodija polnega, trpečega in iskrečega se človeškega srca: vzbuja jo v naših dušah spomin na 150letnico smrti skladatelja W A. Mozarta. Delo tega solnograjskega rojaka sodi med največje vrednote duhovne kulture, ki jih je zapustilo osemnajsto stoletje ne le v narodu, v katerega se je štel Mozart po svojem jeziku, po prednikih in po tleh, ki so ga rodila, marveč vsemu zapadnemu človeštvu. Mozart je tako oddaljen tistemu, kar lomi in razdvaja današnji svet in vendar tako blizu najvišjemu in najlepšemu, kar neugnano živi v človeških dušah, da se njegovo ime dviga daleč nad vse goyevske »desastres de la guerra«.

»Mozart je nam glasbenikom najvišje, kar si lahko predstavljamo,« se izpoveduje dirigent Mottl, ponavljajoč z drugimi besedami sodbo, ki so jo izrekli že mnogi pred njim. »Mozartova glasba deluje predvsem s svojo prečiščeno obliko, s svojo kristalno jasnino, ki je odsev vesoljne harmonije... Vse njegovo duševno življenje je neprestano valovalo v morju tonov in mu je zato vsa njegova duševnost neprestano glasbeno odzvanjala. Vsak čustveni utrip in njih vsa pisana vrsta je stalno in neposredno prehajala v tonsko zvenenje...« (V. Ukmar.) Mogli bi zbrati neskončno vrsto osebnih izpovedi, kaj je Mozart glasbenikom in pobožnim častilcem glasbene lepote in navesti prenekatere avtoritativne izjave o njegovem pomenu za evropsko glasbo.

V Nemčiji in izven nje potekajo Mozartovi tedni; glasovi s stoterih prireditev se vpletajo v kroniko vojnega časa. Mozartova glasba zveni v dušah kakor oznanjenje nečesa lepšega, vzvišenejšega in v vsej svoji lepoti, čistosti in ubranosti resničnejšega, kakor je daše dejansko življenje. Njegove melodije, nastale nekako ob istem času kakor Kantova dela in prvi Goethejevi spisi, niso samo izraz osebnega življenja, preizkušenega v tolikih radostih in mukah, marveč tudi izraz okolja in časa, ki sta stremela kvišku, k visokim idealom prosvetljenega človeštva.

Mozart je letos v neuničljivo idealni, duhovni skupnosti zapadnih narodov eno tistih redkih čisto kulturnih, nezainteresiranih, kar brezkoristnih gesel, ki se srečujejo nad valovanji dogodkov. In medtem ko se njegova glasba prav letos pogosto prenaša v prostoru, ki ne pozna človeških mejá, iščejo naše misli osebno podobo tega »čarovnika melodije«, čigar zgodnja smrt (v starosti 36 let) je nekaj manj ko pred 150 leti, 5. decembra 1791, presunila tistih nekoliko prijateljev in znancev, kar jih je imel. Široko občinstvo se je šele mnogo pozneje zavedlo, kdo je umrl z neznanim muzikantom, čigar telesni ostanki so izginili v skupnem grobu, med siromašnimi, propadlimi ljudmi, tako da danes ni nikomur znano, kje so se kosti očarljivega mojstra pomešale z zemljo starega dunajskega pokopališča...

*

Mozartova široka in plemenita duša živi v obilni glasbeni zapuščini, ki je kot glasba — ne oziraje se na pomanjkljive librete opernih skladb — še vedno tako svetla in povzdigujoča, kakor je bila pred stoletjem, ko se je jela širiti skladateljeva slava. Mozartov duševni obraz pa nam najbolj odkrivajo njegova pisma, ki jih je prvič zbral in objavil leto 1865 Ludwig Nohl. «Kdor jih je kdaj prebral,« pravi o njih R. Rolland, »mu ostane Mozart za vse življenje prijatelj; njegova draga postava se bo sama po sebi pojavila pred njim v težkih urah; slišal bo njegov otroški in junaški smeh, in če bo še tolikanj žalosten, ga bo sram, da bi se popolnoma prepustil svoji žalosti, spominjajoč se Mozartove s táko veselostjo prenašane mizerije.«

Po pravici občuduje Rolland Mozartovo »moralno zdravje«, čudovito uravnovešenje vseh njegovih sposobnosti, ki ga je kazila samo pretirana, čez mero poudarjena ošabnost. Ako si njo odmislimo, najdemo »najljubeznivejšo in najbolj nasmehljano dušo«. V Mozartovih pismih je vse polno izrazov tiste izredne veselosti, ki je ne more tako obdarjenemu človeku nihče dati, če je nima globoko v svoji naravi in ki ji — kakor kaže prav Mozartov primer — ne pride docela do živega niti trpka življenjska izkušenost z boleznijo in pomanjkanjem. Njegova pisma s poti preveva humor, ki gre preko vseh nevšečnosti; njegova pisma ženi so polna zaljubljene nežnosti in vedrega veselja, čeprav potekajo iz let, ko je bilo Mozartovo življenje zelo mučno, vedno med bojaznijo in upanjem (»immer zwischen Angst und Hoffnung«).

Kronika

* **Vodnikova pratika za leto 1942.**, ta naša pisana ljudska čitanka, ki so jo letos ilustrirali Mirko Šubic, Maksim Gaspari, France Podrekar in Elko Justin, prinese med pestrim in zanimivim gradivom tudi obširen in izredno živo pisan pokrajinsko kulturni esej našega znanega pisatelja — potopisca **dr. I. C. Oblaka.** Članek nosi naslov: **Prebiski na Ljubljansko pokrajino** in ga krasi devet značilnih posnetkov naše zemlje. Vodnikove knjige izidejo letos že konec tega meseca in stanejo (Pratika in povest Mirana Jarca »Jalov dom«) samo 8 lir (s poštnino vred 11 lir). Naročite jih takoj, zamudnikom družba žal ne bo mogla postreči s svojim knjižnim darom, ker je naklada letošnjih knjig omejena!

* **Vrhovni poveljnik italijanskih čet v Grčiji** je objavil, da so docela neosnovane govorice, da so bili pripadniki angleške vojske, ki so jih prijeli v Grčiji, ustreljeni. Objava naglaša, da ravnajo italijanske zasedbene oblasti z vsakim Angležem, ki se prostovoljno prajavi, dosledno po mednarodnih določbah o vojnih ujetnikih.

* **Costanza Garibaldijeva umrla.** V nedeljo zjutraj je na svojem stanovanju v Rimu umrla ga. Costanza Garibaldijeva soproga generala Ricciottija Garibaldija, sina velikega državnika in voditelja. V srečnem zakonu je pokojnica vzgojila 7 sinov, ki so se vsi posvetili vojaškim poklicem, sama pa se je posvetila skrbi za ranjene in bolne vojake v okrilju Rdečega križa.

* **77 štipendij za letalske inženjerje.** Šoli za letalsko tehniko, ki sta priključeni univerzi v Rimu in tehniki v Turinu, sta razpisali 77 štipendij v znesku po 10 tisoč lir onim absolventom srednjih šol, ki bi se hoteli posvetiti študiju v odseku za konstrukcijo letal in v odseku za konstrukcijo motorjev. Natečaja se lahko udeleže tudi absolventje z inženjersko diplomo, ki si je niso pridobili pred letom 1935.

* **Načelnik štaba hitlerjevske mladine v Rimu.** V ponedeljek zjutraj je načelnik štaba hitlerjevske mladine dr. Mochel prispel v Rim, kjer bo ostal nekaj dni kot gost vrhovnega poveljstva Italijanske liktorske mladine.

* **Praznik ameriških Italijanov.** Vsi člani italijanske kolonije v Washingtonu so se v ponedeljek zbrali v prostorih italijanskega poslaništva pri ameriški vladi, da skupno proslave spomin Pohoda na Rim in Kraljev rojstni dan. Ob koncu poslanikovega nagovora so se vsi prisotni med navdušenim vzklikanjem poklonili Kralju-Cesarju in Duceju.

* **Nemški državni podtajnik za narodno zdravje prispel v Rim.** V ponedeljek popoldne je z letalom prispel v Rim državni podtajnik za narodno zdravje pri notranjem ministrstvu v Berlinu dr. Conti. Dr. Conti, ki bo v Rimu ostal pet dni, si bo ogledal najpomembnejše zdravstvene ustanove prestolnice, hkratu pa bo v dvorani Zavoda za narodno zdravje predaval o javnem zdravstvenem skrbstvu v Nemčiji za časa vojne.

* **Švedsko odlikovanje italijanskega delavca.** Virginio Geroni, specialist-monter iz Milana, je prejel zlato kolajno švedskega reda vaze v priznanje zaslug, ki si jih je bil s strokovnim delom pridobil za švedsko mornarico.

* **Italijanski dnevnik na Cetinju.** Na Cetinju je te dni izšla prva številka italijanskega dnevnika »La Voce del Montenegro« (Glas Črne gore). Na uvodnem mestu prinaša list pozdravne besede gubernatorja Pirzia Birolija črnogorskemu ljudstvu, ostalo vsebino pa tvorijo politična, gospodarska, vojna rubrika in pa obsežna kronika. — Na Krfu pa je te dni izšla prva številka novega italijanskega dnevnika »Gazzetta Jonice«, ki ga ureja Paolo Veronese.

* **Smrt pisatelja Pia Schinettija.** V bolnici sv. Jožefa v Milanu je v ponedeljek umrl znani pisatelj in novinar Pio Schinetti, star 76 let. Delj časa je bil urednik in ravnatelj dnevnika »Resto del Carlino« v Bologni in dnevnika »Secolo» v Milanu.

* **V gozdu se je izgubila in zmrznila.** Ana Cenci, 40letna kmetica iz okolice Bergogna v Videmski pokrajini, je v soboto odšla v gozd pod Matajurjem, da nabere malo drv. Na povratku jo je zatekla noč pa je zašla in je bila prisiljena, da na prostem počaka jutra. Ponoči pa je pritisnil izredno oster mraz, in ko so jo naslednje jutro šli svojci iskat, so jo v gozdu našli zmrzlo.

* **Monakovski Filharmoniki v Italiji.** Od 15. do 20. novembra bodo potovali po Italiji monakovski filharmoniki. Koncerte priredjo v Genovi, Bolonji, Benetkah, Trstu in na Reki.

* **O zaposlitvi Židov v Nemčiji** so bile zadnji čas izdane nove določbe. Židje ne smejo biti člani kake nemške delovne skupnosti, ki je utemeljena na načelu zvestobe vseh v podjetju zaposlenih. Tudi nimajo pravice do plačila ob narodnih praznikih, do nadurnih in do družinskih doklad, do božične nagrade, trinajste plače in odpravnine. Delo se jim lahko vsak čas odpove. Židje morajo sprejeti vsako delo, ki jim ga odkaže delovni urad. Nameščajo se v skupinah in morajo biti dosledno ločeni od ostalih zaposlenih. Imeti morajo tudi ločena bivališča.

* **Poljubljanje v kinu ni dovoljeno.** V nekem kinu v Benetkah sta bila pri predstavi mlad zdravnik in zala zaščitna sestra. Navdušena od poljuba, ki sta ga videla na platnu, sta se tudi onadva poljubila. Nadzornik dvorane pa je oba prijavil policiji. Ljubavni par je moral v zapor, kjer je lahko čez noč hladil ljubezen. Zjutraj so ju pa spet izpustili z opozorilom, da je poljubljanje v kinu dovoljeno samo onim na platnu.

* **Zvišana cena sladkorju domače proizvodnje.** Visoki Komisariat, oddelek za kontrolo cen sporoča: Zaradi povišanja cene sladkorju domače proizvodnje se cene v nadrobni prodaji povišujejo takole: Cena sladkorni sipi na 7.80 lire, sladkorju v kockah pa na 7.90 lire. Te cene stopijo takoj v veljavo.

* **Velike vohunske zadeve v Sofiji.** Prve ga decembra se bo pričela v Sofiji razprava v zadevi vohunstva bivšega angleškega vojnega atašeja, polkovnika Rossa. Polkovniku Rossu je uspelo pobegniti tik pred aretacijo. Zagovarjati pa se bo moralo sedem pomagačev, ki so po njegovih navodilih razpredli vohunsko mrežo po Bolgariji in izvršili več sabotažnih dejanj.

* **Vljudno obveščam** svoje poslovne prijatelje, da sem dobil novo telefonsko številko 37-69. **France Šimic,** Ljubljana, Igriška 6. (—)

IZ LJUBLJANE

u— **Smrt uglednega ljubljanske gospe.** Številne Ljubljančane je presenetila novica, da je umrla gospa Terezija Tonejčeva, soproga uglednega lastnika kavarne »Evropa«. Vsi se je spominjamo po njeni lepi pojavi in vedno vedrem razpoloženju. Toda gospa Terezija je začela bolehati že lani. Zbolela je za kripo in sledilo je vnetje malih možganov. Štirinajst mesecev je trajala bolezen. Na praznik Vseh svetih je sledil nov napad in včeraj zjutraj ob pol šestih se je blaga gospa v miru preselila v večnost. Bila je doma z Dolenjskega, občina Čatež ob Savi. Stara je bila šele 59 let. Z g. Antonom Tonejcem se je poročila leta 1903. in mu je bila kot izvrstna gospodinja močna opora pri vseh podjetjih. Šest in pol leta sta vodila kolodvorsko restavracijo na Zidanem mostu, prav toliko časa pa tudi restavracijo »Lovački rog« v Zagrebu. Povsod sta se uveljavila z veliko gostinsko sposobnostjo, a najlepše spričevalo dobre gospe je bilo to, da je dnevno imela na hrani po 14 do 20 revnih dijakov, ki so se oglašali zjutraj, opoldne in zvečer. Bila jim je prav tako materinsko naklonjena kakor svojim otrokom, katere je vzgojila z zgledno ljubeznijo in dobrotljivostjo. Hčerka gospa Silva je poročena z odvetnikom dr. Varičakom, gospa Marica pa je soproga zagrebškega kirurga dr. Stojića, ki biva še v nemškem ujetništvu. Najhujši udarec je zadel družino leta 1927., ko se je v Kranjski gori z motorjem smrtno ponesrečil sin Jože. Gospa Terezija Tonejčeva, ki je z možem že od leta 1907. vodila kavarno »Evropo«, je bila med številnimi gosti močno priljubljena in jo bodo mnogi zelo pogrešali. Na zadnji poti jo spremimo v sredo ob 15. iz kapele sv. Nikolaja na Žalah. Bodi dobri gospe ohranjen blag spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

u— **Novi grobovi.** Umrl je uradnik združenih papirnic v pokoju g. Matko Zupanc. Pokopali so ga včeraj popoldne na pokopališču v Devici Mariji v Polju. — Zavedno je zapustil svojce policijski uradnik v pokoju g. Franjo Bonča. Pogreb dragega rajnkega bo v sredo ob pol 17. iz kapele sv. Frančiška na Žalah k sv. Križu. — Preminil je tesarski delovodja g. Jože Pavčič. Dragega rajnkega bodo spremili k večnemu počitku v sredo ob 15. iz mrtvaške veže Splošne bolnišnice na pokopališče v Štepanjo vas. — Pokojnim blag spomin, žalujočim svojcem naše iskreno sožalje!

u— **Prigrizujte kruh pri obedu!** Z magistrata nam pišejo: Marsikdo pri obedu pojé prav veliko množino jedil ter si nabaše želodec, da se čuti celo preveč sitega. Zelo se pa začudi, ko že uro ali dve po obedu čuti spet glad. To se vedno ponavlja, kadar jemo samo eno jed ter se n. pr. natepemo krompirja tako, da nam želodec dela težave. Želodec je namreč tako ustvarjen, da zahteva raznovrstno hrano, ker le raznovrstno hrano lahko res popolnoma izkoristi in nas dobro nasiti ter okrepi. Če snemo še toliko samega krompirja ali samega fižola, pa želodec ne more popolnoma izkoristiti te hrane in jo naglo pošlje spet dalje, da smo takoj spet lačni. Ker imamo malo maščob in beljakovin, si moramo pomagati s kruhom, ker ima dosti takih rudninskih snovi, ki morajo biti pri prebavi, da lahko želodec hrano popolnoma izkoristi. Povsod po svetu po javnih kuhinjah in tudi v ljubljanski šolski kuhinji je zato že vpeljano obvezno prigrizovanje kruha pri obedu. Rudninske snovi namreč, ki so v kruhu, omogočijo želodcu popolno izkoriščanje hrane, da nam zaužita hrana tudi dosti zaleže ter zato ne postanemo takoj po jedi spet lačni. V šolski kuhinji namreč dobi vsak otrok pri obedu dva kosa kruha. Enega mora prigrizovati pri obedu, drugega ima pa za malico. Tako otroci lahko počakajo južino, ker ne čutijo po popolnoma izkoriščenem obedu dolgo časa glada. Zato tudi ne oslabe, ker jim dobro prebavljena in zato popolnoma izkoriščena hrana zadostuje, čeprav je preprosta. Podobno bi morale vpeljati tudi druge javne kuhinje, zlasti naj bi pa napravile napise, naj ljudje pri obedu prigrizujejo kruh, če hočejo, da jim bo jed tudi res zalegla. Pa tudi po zasebnih hišah naj starši opozarjajo posebno mladino, da brez kruha ni kosila. Večkrat se šalimo, češ da ta ali oni tudi pri nezabeljenih žgancih prigrizuje kruh, vendar pa krun pri vsaki jedi pospeši prebavo ter pomaga popolnoma izkoristiti hrano, da se dalj časa nasitimo.

u— **Zagotovimo si krompir** o pravem času, da nam ne bo primanjkovalo tega važnega živila! Neprestano čitamo navodila, kako moramo krompir hraniti, da nam prveč ne gnije ter ga sploh preveč ne gre v izgubo. Predvsem nam vsi strokovnjaki priporočajo, naj krompir posipamo z živim apnom. Sicer je ljubljansko prebivalstvo že precej založeno s krompirjem, vendar si pa v današnjih časih večina prebivalstva ne more napraviti večjih zalog, ker pač nima sredstev za nakup večjih množin krompirja. Tako se pač zanaša na mestni preskrbovalni urad, da bo lahko z njim zalagal manj premožne sloje kar sproti. Kakor smo čitali, je mestna občina nakupila že večje množine krompirja, da obvaruje prebivalstvo pred hujšim pomanjkanjem te ljudske hrane. Toda potreba je velika in težko je najti skladišča za tako velike množine, kakršne skuša mestni preskrbovalni urad pripraviti prebivalstvu. Kakor znano, je mestni preskrbovalni urad že zbral prav znatne zaloge na deželi, vendar pa mora ta krompir še pred zimo zvoziti v Ljubljano, da nam krompir pozneje pri prevozu ne zmrzne. Zato pa mora mestni preskrbovalni urad takoj najti dosti za shranjevanje krompirja primernih skladišč, zlasti pa kleti in shramb, kjer se krompir ne bo kvaril. Zato prosi mestni preskrbovalni urad, naj mu lastniki takih kleti, skladišč in sploh shramb takoj ponudijo te shrambe, prav tako pa prosi tudi vso našo javnost, naj mestni preskrbovalni urad opozori, kje je kaka za shranjevanje krompirja primerna večja klet ali za krompir dobro skladišče. Če si torej Ljubljančani hočejo zagotoviti krompir, naj mestnemu preskrbovalnemu uradu pomagajo najti tudi dosti skladišč. Naznanite vsa skladišča, primerna za krompir, mestnemu preskrbovalnemu uradu v II. nadstropju Mestnega doma čimprej in zanesljivo!

Danes ‚Veseli teater' ob ½ 19.

u— **Marsikdo obžaluje,** da mu v mladosti ni bilo dano, izvežbati se v igranju na harmoniko. Koliko veselih ur prinaša igranje na ta ljudski inštrument! Kako poživljena je vsaka družba, v kateri zaigraš domače pesmi! Pouk ni nikoli prepozen. V kratkih urah se lahko naučite igrati. Pouk po docela novi, lastni, izredno uspešni metodi nudi prvovrsten strokovnjak, ki poučuje mladino kakor tudi odrasle za zmeren honorar. Prijave sprejema do prihodnje nedelje oglasni oddelek »Jutra« pod šifro »Mladinski zbor«.

u— **Zginil je skoraj brez sledu...** Namreč sneg, ki je letos že tako zgodaj in na debelo pobelil naše kraje. Močna odjuga ga je razjedla, da je kar vidno kopnel, po mestu pa so ga še pridno olvažali delavci. V središču ga ni več, niti po strehah, pač pa ga je za spomin še ostalo na periferiji na tej ali oni cesti in na polju. Tudi okoliški griči so se ga iznebili. Vreme je še zmerom južno.

u— **Narodno železničarsko glasbeno društvo SLOGA** priredi v petek, 14. novembra, ob 18.30 v dvorani kina SLOGE dobrodelni koncert v prid Rdečega križa. Sodeluje poleg mešanega in ženskega zbora Sloge tudi koncertna pevka gospa Pavla Lovšetova. Opozarjamo cenjeno občinstvo že danes na ta koncert, ki bo zaradi svojega lepo izbranega sporeda nudil vsem pravi glasbeni užitek.

u— **Pri Sadjarski in vrtnarski podružnici Ljubljana I.** bo predaval **v sredo 12. t. m. ob 18. uri g. inž. Gorjup Sergej o jesenskem delu v sadnem malem vrtu** in sicer o jesenski saditvi sadnega drevja in grmičja ter o jesenskem gnojenju kot osnovi za pravilno prehrano in vzgojo sadnega drevja. Kraj: Kemijska predavalnica I. drž. realne gimnazije v Vegovi ulici. Vstop prost.

u— **Na koncertu Glasbene Matice ljubljanske,** ki bo prihodnji ponedeljek 17. t. m. ob pol 19. v veliki Unionski dvorani, se bo med drugim izvajala tudi simfonija »Te Deum«, ki jo je napisal skladatelj Blaž Arnič. To bo krstna izvedba slovenske simfonije, ki je napisana za veliki orkester in mešani zbor in ima štiri stavke, ki teko združeno od začetka do konca dela. Prvi trije stavki so pisani samo za orkester. Drugi stavek je antifona in to je avtor sam ob priliki svojega cerkvenega koncerta izvajal na ljubljanskih orglah. V četrtem stavku, v Finalu, nastopi tudi mešani zbor, ki odpoje celotno liturgično besedilo cerkvenega Te Deuma. To je višek cele simfonije, ki se konča z veličastno fugo. Delo je nastalo v letu 1932. in se bo prvič v celoti izvajalo. Izvedbo bo vodil dirigent Samo Hubad. V mešanem zboru bo nastopilo 120 Matičnih pevcev, v orkestru Zveze godbenikov pa 60 članov. Vstopnice dobite v knjigarni Glasbene Matice. (—)

u— **Maščobe** že lahko dobe ljubljanski trgovci pri svojih navadnih grosistih kakor prejšnji mesec, a prodajali jih bodo takole: na odrezke za mast bodo dajali po 200 g presnega masla, na odrezke za slanino po 100 g masti in na odrezke za olje po en deciliter olja.

u— **Brezposelni učitelji!** Učiteljska organizacija v Ljubljani nujno poziva sledeče gg. učitelje ali njihove sorodnike in znance, da se takoj javijo v Frančiškanski ulici št. 6/I soba št. 6, zaradi izjave: Gabrovšek Marija, Žebavec Ladislava, Železnik Martin, Sosič Edvard, Vadnal Franc, Feigel Ivan.

u— **Rdečemu križu,** sekciji za socialno pomoč, je darovala ga. Mila Kobalova iz Ljubljane namesto cvetja na krsto drage prijateljice g. Micike Marinkove 100 lir. — Gospa Julka Silihova iz Ljubljane je darovala namesto okrasitve grobov 150 lir Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč. — Rodbina dr. Jemčeva iz Ljubljane je darovala namesto cvetja na grob gospe Marije Kilerjeve 100 lir Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč. — Vsem darovalcem najlepša hvala!

u— **V počastitev spomina.** Namesto venca na krsto pokojnega ravnatelja g. dr. Joža Bohinca je poklonila rodbina Mičulinićeva 100 lir Železničarskemu odboru za socialno pomoč.

Z Vrhnike

v— **Narodno gledališče iz Ljubljane** bo gostovalo v nedeljo 16. t. m. ob treh popoldne v Prosvetnem domu na Vrhniki s prisrčno in zabavno komedijo **»Pesem s ceste«** z godbo in petjem. Igrali bodo igralci iz drame »Via mala«, ki so ob prvem gostovanju dosegli na Vrhniki prodoren uspeh.

Iz Št. Jerneja

šj— **Velikodušen dar.** Neimenovani dobrotnik je poklonil tukajšnji občini 2000 lir za pomoč občinskim revežem. Za plemeniti dar — najlepša hvala!

šj— **Objave občinskega preskrbovalnega urada.** Ugotovilo se je, da mnogi pridelovalci krompirja sploh niso prijavili svojega pridelka. Zato te zamudnike ponovno opozarjamo, da takoj, a najkasneje do srede 12. t. m., prijavijo svoj pridelek krompirja. Od 15. t. m. dalje smejo mlini mleti le proti plačilu. Mlevnina se določa na 15 cent. od kg. Mlinarji so dolžni vrniti strankam zmletega izdelka toliko, kolikor kg so prinese v mlin. Za razpršitev se računa le 1 odstotek.

šj— **Dogon za klavno živino bo v Št. Jerneju v torek 18. novembra 1941.** Kdor bo moral dati živino v zakol, bo obveščen pismeno.

šj— **Prijava zgradarine.** Pozivajo se vsi davčni obvezanci zgradarine, da vložé zgradarinske davčne prijave za l. 1942. v roku od 1. do 30. novembra t. l. v občinski pisarni.

Iz Novega mesta

—n **Novomeška nedelja.** Po poslednjih snežnih in deževnih dnevih je bila po daljšem času poslednja nedelja prav lepa. Zjutraj je bilo sicer nebo prepleteno s sivino, vendar pa se je že v teku dopoldneva zjasnilo in popoldne smo imeli prav lep sončni jesenski dan. Rali močne odjuge je sneg že popolnoma skopnel in Krka ter Temenica sta prav nevarno narasli, vendar radi ustalitve vrmena ni bilo bojazni za kake večje povodnji. Tudi ceste v mestu in okolici so se dodobra osušile. Zato Novomeščani popoldne niso vzdržali doma in so izrabili topel sončni popoldan za krajše izlete v bližnjo okolico. Posebno velik obisk sta to nedeljo zabeležili Gotna vas in Šmihel s svojimi znanimi izletniškimi točkami. Splošno pa je bilo opaziti, da je pričel popuščati naval ljubljanskih izletnikov v novomeško okolico. V mestu samem je bila dopoldne otvoritev slikarske in kiparske razstave novomeškega rojaka Vladimirja Brejca, ki je vzbudila v vseh krogih prebivalstva veliko zanimanje in je zabeležila že na dan otvoritve zadovoljiv obisk. Zvečer pa se je vršil na Glavnem trgu promenadni koncert vojaške godbe, ki je privabil veliko množico ljubiteljev glasbe.

n— **Prva žrtev poledice.** Na povratku domov se je zjutraj spodrsnil na poledeneli zasneženi poti 40letni posestnik Mrvar Anton iz Cvibela pri Žužemberku in si zlomil levo nogo. Zdravi se v kandijski bolnici.

n— **Živinski trg.** Ponedeljkov živinski sejem na Loki je bil ponovno prav dobro obiskan, čeratno se je isti dan vršil v Št. Jerneju tamošnji največji letni živinski in kramarski sejem. Skupno so pripeljali kmetje na sejem 1106 prašičev, kar predstavlja daleko največje število v zadnjih mesecih. Cene prašičem so se sukale od 120 do 2000 L za rep in je bilo kupčevanje prav živahno.

n— **Sprememba avtobusnega voznega reda.** Glede na novo uredbo Visokega komisarijata je moral biti tudi spremenjen vozni red na avtobusni progi Novo mesto—Sv. Križ pri Kostanjevici. Ukinjen je avtobus z odhodom iz Novega mesta ob 19.50 in prihodom v Kostanjevico ob 20.52, mesto njega pa vozi avtobus iz Novega mesta ob 17.40 s prihodom v Kostanjevico ob 18.42. Na novo uveden pa je avtobus z odhodom iz Kostanjevice ob 10. uri in prihodom v Novo mesto ob 11.02 in odhodom iz Novega mesta ob 14.40 in prihodom v Kostanjevico ob 15.42.

Iz Goriške pokrajine

Umrli so v Gorici: 22letna zasebnica Marija Suligojeva, 77letni invalid Lovrenc Kolja, 78letni mizar Blaž Kodelja, 77letna Terezija Madonova vdova Kralj, 76letna zasebnica Ana Vogričeva vdova Mraz, 27-letna Ludovika Faganelova vdova Cotič, 81letna zasebnica Virginija Gašperinova vdova Brumatova, 72letna zasebnica Frančiška Golobova, 42letna zasebnica Julijana Okrogličeva, 23letni frater Tarcizij Pozebon, 66letna zasebnica Frančiška Drozgičeva, 54letni tovarniški delavec Franc Gollob, 62letna zasebnica Julija Marija Petejanova, 31letni delavec Marij Slokar in 28letna zasebnica Josipina Peratova. — **Poročili** so se: delavec Alojzij Simčič in delavka Pierina Gulinova ter železničar Karel Bensa in zasebnica Hilarija Valentinčičeva; na oklicih pa so: posestnik Josip Klanjšček in zasebnica Zorana Sirkova, trgovski nameščenec Franc Čubej in šivilja Alojzija Mateziceva ter delavec Friderik Satej in delavka Hirlanda Vogričeva.

Gorica je dobila novega kvestorja. Dosedanji goriški kvestor comm. Coco je odpotoval na svoje novo službeno mesto v Padovo. Za novega šefa goriške kvesture pa je bil imenovan dosedanji tiranski kvestor comm. Baltassari Scaminaci. Comm. Scaminaci uživa sloves velikega policijskega strokovnjaka in je v policijski službi že od leta 1910.

Iz Trsta

Na oklicih so part: železničar Narciso Gollenti in zasebnica Eleonora Škerlavaj, delavec Alojzij Rozin in zasebnica Pasqua Peratello, elektrikar Bogomil Guštin in zasebnica Frančiška Lucido, zasebni nameščenec Marij Bertoc in zasebnica Marija Angelica, brivec Giordano Novak in zasebnica Marija Bubnič, natakar na ladji Angelo Reggente in delavka Ema Tavčarjeva, mehanik Ignacij Kolarič in zasebnica Romana Štok, strojnik Marij Javernik in zasebnica Lidija Govorčinova, delavec Anton Orel in zasebnica Marija Mavrenčičeva, delavec Karel Milkovič in zasebnica Antoinetta Molinaro, cestar Anton Vertelj in zasebnica Angela Zorzi.

Tri nezgode. Karel Štebel, 56letni natakar, stanujoč v Gozzijevi ulici 5, je tako nerodno padel, da si je nalomil prste na levi roki in so ga morali reševalci prepeljati na kirurški oddelek bolnice Kraljice Helene. Prav tako je morala v bolnico 38-letna Frančiška Čehovinova iz Pagliaruzzijeve ulice 27, ki je doma odpirala konzervno škatlo, pa je tako neprevidno ravnala, da si je precej obrezala prste na desnici. Avgusta Košutova, 80letna zasebnica, pa je blizu svojega doma tako nesrečno padla, da si je nalomila levo podočnico. Tovorni avto je na Marconijevi cesti podrl zasebnico Leonildo Ribaričevo, da se je pri padcu nerodno pobila po glavi.

Zlata poroka v ubožnici. V kapeli mestne ubožnice so imeli v ponedeljek redek praznik. Zakonska druga 79letni Franc Marc in 76letna Ivana Marčeva sta v krogu svojih številnih potomcev ter ostalega sorodstva pa prijateljev in znancev obhajala zlato poroko.

Počastitev Dvořákovega spomina. V nedeljo bo na gradu sv. Justa zaključen ciklus komornih koncertov s prireditvijo, posvečeno delu velikega češkega skladatelja Antonina Dvořáka, katerega stoletnico rojstva letos praznuje ves kulturni svet.

Slovenci v Beogradu

Beograd, konec oktobra.

»Ljubljansko Jutrooo-« Glas kolporterja odmeva po Terazijah in po vedno prometnih beograjskih ulicah. Pravil mi je prijatelj Beograjčan, da ga je ta klic kar elektrizíral. V Beogradu pa »Jutro«! V takih časih! Prejšnje čase ni prodrlo »Jutro« na beograjske ulice. »Pohitel sem za kolporterjem in kupil list, da zvem kar koli, najdrobnejšo novico iz onih vaših nepozabnih krajev,« mi je zatrjeval prijatelj. Kako je bilo »Jutro« sprejeto med beograjskimi Slovenci, »starosedesci« in novimi »prišleki«, si morete komaj predstavljati. Bodi pozdravljen, glas od doma; pozdravljena domača beseda!

* * *

Prideš k Rdečemu križu. Naši mladi, požrtvovalni fantje dajejo informacije na levo in desno, sprejemajo in oddajajo pisma. Pravkar se eden pripravlja na pot po Srbiji, da obišče naše po notranjosti naseljene rojake. Šope pisem zlaga v svoj kovčeg. Povsod ga bodo sprejeli radostnih src; povsod bodo prožili proti njemu roke: »Ali ste meni tudi kaj prinesli?« — V sosedni sobi sede priseljenci in pišejo, pišejo... Koliko nemirnih, pričakujočih src so umirili, koliko skrbi pregnali ti naši zlati fantje.

DOBER OKUS

Dama na razstavi slik: »Ali bi mi mogli povedati ime slikarja tega portreta?«

— Čemu?

— Rada bi zvedela, kje si daje šivati obleke dama, ki je na sliki.

ADVOKATSKA

Advokat pred sodiščem: »Toženec si je izbral mene za branitelja. Kljub temu pa predlagam, naj se preišče njegovo duševno stanje.«

UČENJAKOV ODGOVOR

Roberta Kocha, odkritelja bacila jetike, je hotel nekdo v družbi ponižati. Vprašal ga je:

— Kaj ne, vi ste živinozdravnik?

— Da, — je odvrnil Koch. — Kaj vam pa manjka?

ŽALOSTEN RAZLOG

Žena: »To je pa že preveč! Tako pozno te je moral natakar skrivaj privleči domov. Zakaj pa nisi prišel že zvečer, kakor si obljubil?«

Mož: »Ko pa natakar ni prej utegnil!«

ZAKONSKA

Milka: »Ti mi ne privoščiš prav nobene zabave.«

Mirko: »Ježešmarija, kaj pa še hočeš: v ponedeljek si bila v kinu, v torek v gledališču, v sredo na koncertu, v četrtek...«

Milka: »No, da, ampak s teboj!«

NEKAJ NOVEGA

— Moj sin mi piše vsak teden.

— Jaz pa pošljem svojemu toliko denarja, da zdrži ves mesec.

OB TREH ZJUTRAJ

Stražnik pošteno okajenemu: »Dajte mi hišni ključ, da vam odprem, ker vidim, da vi ne morete.«

Gospod: »Pa zakaj bi ne mogel odkleniti jaz? Sam bom odklenil, samo držite hišo, da se ne bo tako majala!«

GOSLAČI

H. v. Bülow je po dolgem času priredil neko staro opero za oder. V tretjem dejanju je bil v operi nenavadno dolg in dolgočasen solo s flavtami. Potem so prišli na vrsto goslači. Toda Bülow je zastonj čakal, da bi se oglasili.

— Kje pa so goslači? — je vzkliknil, ko ni bilo glasu od njih.

Tedaj je dejal eden izmed njih: »Poglejte vendar, kaj je v partituri zapisano!«

Bülow je pogledal in odkril ob robu zapisek svojega prednika: »Tu je treba zbuditi goslače!«

»Bil je srečen,« piše Rolland, »in vendar ni bilo nobeno življenje tako trdo kakor njegovo. Bilo je ena sama nenehna borba zoper bedo in bolezen.« Vrelec te sreče je v njegovi čisti, od praznoverja neskaljeni, trdni veri, ki ni nikoli dopuščala dvomov. Ta vera je bila mirna in brez strasti, a tudi brez misticizma. Svojemu na smrt bolnemu očetu je pisal:

»Zanašam se na dobre vesti, čeprav sem se bil navadil, da si v vseh stvareh vedno zamišljam najhujše. Ker je smrt pravi končni cilj našega življenja, sem se v zadnjih letih tolikanj sprijaznil s to pravo in najboljšo prijateljico človeka, da nima nje podoba zame prav nič strašnega nasprotno: učinkuje celo pomirljivo in močno tolažljivo. In hvalim Boga, da mi je naklonil to srečo.. Nikdar se ne vležem v posteljo, ne da bi bil pomislil: nemara me jutri ne bo več, in vendar nihče, kdor me pozna, ne bo trdil, da sem v svojem vsakdanjem življenju otožen ali žalosten. Hvaležen sem torej svojemu Stvarniku za to srečo in jo želim iz vsega srca tudi svojim bližnjim.«

Tako je bila Mozartova radost utemeljena v misli na večnost, ne pa v stvareh, ki minevajo. Vzlic temu je bil tesno združen tudi s stvarmi dejanskega sveta. Malo pred smrtjo je pisal svoji ženi: ». . Najslabši, najbolj zamotani položaj, v katerem se ne morem za nič znajti, bo zame samo malenkost, če le vem, da si ti zdrava in vesela.« Mnogo sreče in duševne vedrine je zajemal iz tistega posebnega veselja, ki se imenuje »radost ustvarjanja«. »Mozartu,« pravi Rolland, »je bilo komponiranje in igranje prav tako nepogrešljiva funkcija, potrebna njegovi higieni, kakor jesti, piti in spati. Je to potreba, nujnost — toda blagodejna in osrečujoča, ker jo zadošča brez nehanja.« »Komponiranje,« je pisal Mozart 10. oktobra 1777, »je moja edina radost in edina strast.« Življenjepis Bacha ali Beethovna nas poučuje, koliko sta se oba mojstra borila s svojim genijem in kolikokrat je bil zlasti avtor »Devete simfonije« ves izčrpan od napornega skladateljskega truda. Mozart je ustvarjal s čudovito lahkoto, kakor da bi mu toni res kar vreli iz duše.

*

Čeprav je bilo v samem Mozartovem srcu toliko pristnega in čistega veselja in najsi je v njegovi muziki mnogo in največ svetlih tonov, vendar dajemo prav že navedenemu Mottlu, ki pravi: »Nikdar nisem popolnoma razumel, ko so govorili pri Mozartu samo o veselosti in o neki lepoti... V veselosti je tudi neka otožnost, v bolečini neko veselje, ki vodi človeka v višine, od koder govore k nam ubogim ljudem samo božanstva. Na takšni višini je stal Mozart.« V skladbah kakor so »Fantazije« in »Adagio« opaža njegov življenjepisec najvidnejše znake dualizma duše in genija, ki je tako močan pri Beethovnu, a ki tudi Mozartu ni bil neznan. V »Requiemu«, v »Don Giovanniju« in v »Čarobni piščalki« je izražal Mozart to, kar je čutil v sebi božanskega. »Requiem«, posvečen »prijateljici smrti«, je spisal malo pred smrtjo, čije vzrok je ostal še do danes skrivnosten kakor so zastrte s skrivnostjo globine njegove duše. A na nje vrhovih je sijalo sonce, sama čista svetloba, od katere nam je še danes toplo v srcu, če uživamo Mozartova dela.

In ko se spominjamo Mozartove sorazmerno zgodnje smrti, pomislimo z R. Rollandom, da do petintridesetega leta Beethoven ni bil avtor ne »Appasionate«, kaj šele »Devete simfonije« ali »Missae solemnis«. Zato bomo tembolj uvaževali čudovito stvarjalno moč, ki je prekipevala v Mozartu in ustvarila dela, ki jih po pravici občudujemo. In njegova glasba nam »ostaja večen vrelec miru. Po vzburkanih strasteh, ki so po francoski revoluciji zapihale nad vsem umetnostmi in kalile tudi glasbo, je človeku kaj prijetno,« sodi citirani pisec, »če se lahko včasi zateče v čisto jasnino, kakor na vrh Olimpa z njegovimi ubranimi obrisi in od tam opazuje, kako se spodaj v ravni bore med seboj junaki in bogovi Beethovna in Wagnerja in kako poljeio tam daleč razbičani valovi širokega morja...«

Mali oglasi

Službo dobi

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Frizerko
veščo vseh del, sprejme takoj: Langenvalter Franc, Vrhnika. 18830-1

Za gospodinjo
k 5članski družini, iščem takoj srednje staro žensko. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18831-1

Mlajšo gospodično
z znanjem italijanskega, srbohrvatskega in nemškega jezika, veščo nekaj pisarniškega dela, iščemo za nekaj ur dnevno. Sprejmemo tudi začetnico. Predstaviti se od 8. do 11. ure: Panzeklam, Šelenburgova ul. 4, dvorišče, desno. 18849-1

Služkinjo
pridno, pošteno in zanesljivo, iščem za takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18836-1

Službe išče

Šivilja
gre šivat na dom. Popravlja staro, naredi novo. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Šivilja«. 18827-2

Zaslužek

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Zidarskemu mojstru
oddam zazidavo visokopritlične hiše v 10×9 m, in to v režijo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Načrti gotovi«. 18838-3

Vajenci (-ke)

Trgovskega vajenca
sprejme takoj Franc Kastelic, železnina in specerija, Novo mesto. Hrana in stanovanje v hiši. 18840-44

Krojaško učenko
za damsko in moško, sprejmem takoj. Sušnik, Sv. Petra 33. 18834-44

Prodam

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Odeje
svilene, prešite, polnjene z belo vato, nove, in blago za 1 Habertus s podlogo, prodam. Vprašati: Gospsvetska 12, II. nadstropje, desno, od 12. do 14. ure. 18753-6

Occasione!

Cedesi completo assortimento per corpo di banda di cinquanta strumenti musicali in perfetto stato della primaria Ditta Ramponi & Cazzani di Milano al prezzo di Lire italiane undicimila.

Rivolgersi a

Priložnost!

Kompletno zbirko 50 glasbenih instrumentov za orkester v popolnem stanju odstopa vodilna tvrdka Ramponi & Cazzani v Milanu za 11.000 lir. —

Obrnite se na

. B. Primatesta - Borgomanero (Novara)

Kupim

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Žago venecijanko
ali samo ogrodje, v dobrem stanju, kupim takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Venecijanka«. 18829-7

Avto, moto

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Osebni avto
Ford Eifel, malo vožen, predelan na oglje, nove pnevmatike, naprodaj za 22.500 lir. Šmartinska 24-I desno. 18668-10

Pohištvo

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Elegantno spalnico
iz orehove korenine, poceni proda: Pohištvo Gluhak, Brezovica; pohištvo razstavljeno v zalogi: Ljubljana, Florijanska 19. 18826-12

Kompletna spalnica
miza, stoli se takoj zaradi odpotovanja po zelo ugodni ceni proda. Ogledati v Javnem skladišču Tyrševa cesta, vprašati pri vratarju v sredo od 10. do 12. ure in od 2. do 4. ure. 18860-12

Pohištvo
eleg. gosposko sobo, kuhinjsko opremo, žel. posteljo in drugo prodam. Beethovnova 14-III, vrata 29. 18859-12

Pohištvo
in druge vseh vrst dobro ohranjene predmete, stalno kupuje in prodaja ABC, Ljubljana, Medvedova cesta 8, poleg kolodvora Šiška. 18852-12

Moderen kauč
in omaro za gosposko sobo proda ABC, Ljubljana, Medvedova c. 8, poleg kolodvora Šiška. 18854-12

Oblačila

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Prodam
moško suknjo, ženski plašč, jopico krzneno (Fohlen). — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18844-13

Stanovanje odda

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Kompletno vilo
dva dvosobna stanovanja, Devica Marija Polje, oddam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »500«. 18584-21

Stanovanja išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Eno- ali dvosobno stanovanje
iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Odrasli, točen plačnik«. 18847-21a

Dvo- ali trisobno stanovanje
opremljeno ali prazno, s pritiklinami, v mestu ali na periferiji (bližina cest. železnice), iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stalen, točen«. 18837-21a

Enosob. stanovanje
za prvi februar, po možnosti s kopalnico in kabinetom, iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dve osebi«. 18845-21a

Sobo odda

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Prazno sobo
parketirano, z uporabo kopalnice, takoj oddam. Postojnska 20. 18842-23

Dve prazni sobi
večji, vezani, event. s štedilnikom in s souporabo kopalnice, oddam takoj odraslim osebam. Ponudbe na ogl odd. Jutra pod »Vrtača«. 18828-23

Meblovano sobico
s posebnim vhodom in souporabo kopalnice pri sodišču oddam. Naslov v vseh poslov. Jutra. 18851-23

Elegantno sobo
poseben vhod in kopalnica v centru mesta oddam le boljšemu gospodu. Naslov v vseh poslov. Jutra. 18856-23

Sobe išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Opremljeno sobo
s souporabo kopalnice, po možnosti v centru mesta, iščem za poročenega rudarskega inženjerja brez otrok. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Rudarski inženjer«. 18823-23a

Opremljeno sobo
s strogo posebnim vhodom, v centru, išče solidna dama. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Domačinka«. 18835-23a

Opremljeno sobo
z dvema posteljama in otomano, iščem za 15. november. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Red, snaga«. 18843-23a

Prazno sobo
išče ves dan odsotna gospodična. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Točna plačnica 20«. 18861-23a

Opremljeno sobo
z 2 ali 3 posteljami išče družina. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nagrada 100«. 18857-23a

V najem

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Gostilno
v Novem mestu na Glavnem trgu, oddam z inventarjem in tujskimi sobami takoj v najem. Kavcija potrebna. Pojasnila daje: Franjo Grobovšek, Novo mesto. 18839-17

Lokali

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Manjši lokal
v bližini kolodvora oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18818-19

Majhen lokal
v centru oddamo 1. decembra. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18846-19

Iščem skladišče
v centru. Cesta v Rožno dolino 3. 18855-19

Posest

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Parcelo
v Rožni dolini, Trnovem ali na Dolenjski cesti, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takoj parcela«. 18825-20

Glasbila

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Klavirsko harmoniko
prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18531-26

Harmonika
diatonična, »Hohner«, ugodno naprodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18833-26

Stroji

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Pisalni stroj
»Remington« zelo dobro ohranjen prodam. Beethovnova 14-III vrata 29. 18858-29

Žagarsko štanco
novo ali rabljeno, v brezhibnem stanju, kupimo takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Štanca«. 18840-29

Dva pisalna stroja
dobro ohranjena proda ABC, Ljubljana, Medvedova c. 8, poleg kolodvora Šiška. 18853-29

Izgubljeno

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Vajenka je izgubila
moder pas z zaponko od moške suknje po Tyrševi in Koroški ulici. Poštenega najditelja prosi, da ga odda na naslov: Ljubljana, Pražakova 10, pritličje, desno. 18824-28

Rokavice
so bile najdene. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 18850-28

Filatelija

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Filatelisti, pozor!
Najugodnejše kupite in vnovčite znamke vseh kontinentov do poslednjih okupacijskih znamk v knjigarni Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva 6. 19-39

Obrt

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Odeje
iz vate in puha — nove in stare — vam zašije. Ljubljana, Marijin trg 2-II. 18560-30

Iz Hrvatske

Gostovanje hrvatske Opere v Italiji. Te dni se vodijo razgovori o gostovanju hrvatske državne Opere v raznih kulturnih središčih Italije. Marca prihodnjega leta bo, kakor je doslej že dogovorjeno, gostovala zagrebška opera v Benetkah, Milanu, Firenci, Rimu in Napolju. Med operami, ki jih bodo uprizarjali, je tudi Gotovčev »Ero z onega sveta«.

Prihodnji mesec bo v Zagrebu dovolj masti, tako poročajo zagrebški listi. Delovnost za zbiranje masti je v Zagrebu velika. Mestna občina redi precejšnje število pitanih svinj, ki jih bodo prihodnji mesec zaklali. V načrtu je nabava več mladih svinj za pitanje. Tudi Zagrebčani sami imajo pri gojenju svinj velik delež, saj rejo privatniki nad 4000 rilcev.

Zvišana cena soli. Prodajna cena soli je bila s takojšnjo veljavo zvišana takole: fina sol na 10 kun za kg, kuhinjska sol bo veljala 5 kun, živinska sol 2.50 kune, sol za industrijske in obrtne potrebe od 2 do 3 kune, sol za ribiče 2 do 2.50 kune za kg.

»Novi list« se bo odsiej nazival »Nova Hrvatska«. Uredništvo »Novega lista« javlja, da bo te dni spremenilo naslov »Nova Hrvatska«. Časopis bo izhajal na istem številu strani in pod istim uredništvom kakor doslej.

Odredba o ženitvi častnikov in državnih ter samoupravnih uradnikov. »Narodne novine« objavljajo zakonsko odredbo o ženitvi častnikov in državnih in samoupravnih uradnikov. Po tej odredbi zgoraj imenovani uslužbenci ne smejo skleniti zakonske zveze brez pismenega dovoljenja, predvidenega s to zakonsko odredbo. Za uradnike od 6. skupine navzgor izda dovoljenje poglavnik, za ostale v nižjih skupinah pa pristojni minister. Kdor sklene zakon brez pismenega dovoljenja, izgubi državno oziroma samoupravno službo, častnik pa razen tega tudi čin.

Prva umetniška razstava v nezavisni državi Hrvatski. Preteklo nedeljo je bila v Zagrebu v Umetniškem paviljonu odprta prva razstava hrvatskih umetnikov v nezavisni državi Hrvatski. Zastopani so številni slikarji in kiparji. Razstava bo odprta do konca tega meseca.

Pouk na ljudskih šolah se začenja ob 9. Na zagrebških ljudskih šolah se odslej pričenja pouk ob 9. in ne ob 8. zjutraj. Zagrebški listi opozarjajo starše, da ne puščajo otrok od doma prej kakor je potrebno.

Radio Ljubljana

Sreda, 12. novembra 1941-XX.

Ob 7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Lahka glasba, v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Koncert tenorista Antona Sladolijeva, pri klavirju Marijan Lipovšek. 12.40: Ambrosianov trio. 13.: Napoved časa — poročilo v italijanščini. 13.15: Komunike glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17: Orkester Cetra pod vodstvom mojstra Barzzise. 14.: Poročila v italijanščini. 14.15: Godalni orkester pod vodstvom mojstra Manna. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Koncert violinista Karla Rupla in pianista M. Škerjanca. 19.: Tečaj italijanščine, poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročilo v slovenščini. 19.45: Solo nastop Avgusta Stanka na harmoniko 20.: Napoved časa — poročilo v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.40: Orkester in zbor pod vodstvom mojstra Petrania. 21.20: Koncert sopranistke Valerije Heybalove, pri klavirju Marijan Lipovšek. 21.40: Koncert prof. Pavla Rančigaja in violinista Jana Šlajsa. 22.10: Prenos iz milanske Scale. 23.: Poročila v italijanščini.

NESPORAZUM

Ponosen oče je telefoniral uredništvu ženskega časopisa, da bi objavil rojstvo trojčkov. Urednik je bil malo naglušen in ni dobro razumel, kar mu je bilo sporočeno.

— Ali bi hoteli to ponoviti? — je prosil urednik.

— Bog obvaruj! — je zaklical preplašeni oče, ki si je to vprašanje napačno razlagal.

ZAHVALA

Za vse iskrene pismene in ustne izraze sožalja ob priliki smrti našega dragega soproga, očeta, brata, strica, svaka, gospoda

Delkina Slavka

viš. pošt. kontrolorja v pokoju

se najtopleje zahvaljujemo.

Posebno zahvalo izrekamo g. šefu dr. Blumauerju in vsem drugim gospodom zdravnikom ter strežnemu osebju za res skrbno nego in lajšanje bolečin.

Parastos bo v pravoslavni cerkvi v četrtek 13. t. m. ob 11. uri.

LJUBLJANA, dne 11. nov. 1941.

ŽALUJOČI OSTALI

Pogrebni zavod Gajšek Ivan, Ljubljana.

†

Naznanjamo žalostno vest, da je preminul naš dragi soprog, oče, brat in svak, gospod

Jože Pavčič

tesarski delovodja

Dragega pokojnika spremimo k večnemu počitku dne 12. novembra 1941 ob 3. uri iz mrtvaške veže splošne bolnice na pokopališče v Štepanjo vas.

LJUBLJANA — FUŽINE, dne 10. novembra 1941.

Žalujoča družina PAVČIČ in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V dneh, ko nismo vedeli od bolečin ne kod ne kam, nam je naš

Joža

odprl Vaša dobra srca, da so v toplem sočutju utripala za nas. Iskrena hvala vsem.

Prav izredno zahvalo pa smo dolžni njegovim zvestim prijateljem, znancem in tovarišem pri delu za naš mili, razkropljeni narod ter vsem, ki so ga v tako ogromnem številu spremili do prezgodnjega groba.

Milka Bohinjčeva in otroci

ZAHVALA

Vsem, ki so nam ob boleči izgubi ljubega papana, gospoda

Ivana Samca

veletrgovca

kakorkoli izrazili svoje sočutje, vsem, ki so v njegovo počaščenje prispevali za dobrodelne namene in vsem, ki so ga na njegovi zadnji poti častno spremili, se toplo zahvaljujemo.

Posebno zahvalo smo dolžni vestni in prizadevni skrbi gospodov zdravnikov, osobito g. dr. Brandstetterju in g. dr. Tavčarju, ki sta mu lajšala trpljenje in nam skušala čim dalj ohraniti to ljubo, dragoceno življenje.

Prisrčno se zahvaljujemo tudi vsem onim nepoznanim mimoidočim, ki so mu na njegovih zadnjih jesenskih sprehodih bili uslužni, za kar je bil prav vsakemu hvaležen.

Prav iskreno bodi zahvaljen tudi vsak obiskovalec posebej, zlasti sobotni, katerega se je naš papa v dolgih mesecih svoje bolezni vsakikrat prisrčno razveselil.

Najlepša zahvala naj velja g. župniku dr. Tom. Klinarju, ki ga je ponovno potolažil s Kruhom močnih, ga tako lepo pripravil in blagoslovil za pot v večnost.

Vsi, ki ste poznali našega papana, ohranite ga v lepem, blagem spominu!

Sv. maša zadušnica se bo brala v četrtek 13. t. m. ob ½8. uri v stolnici sv. Nikolaja.

Rodbina Ivan Samec

†

Po dolgi mučni bolezni nas je zapustila naša preljuba soproga, mama, stara mama, sestra, teta, svakinja in tašča, gospa

Tonejc Terezija roj. Volk

soproga kavarnarja

dne 11. t. m., previdena s tolažili sv. vere.

Na zadnji poti jo bomo spremili v sredo, dne 12. novembra 1941 ob 3. uri popoldne z žal — kapele sv. Nikolaja — k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 11. novembra 1941.

Globoko žalujoči: ANTON, soprog; SILVA, por. VARIĆAK, MARICA, por. STOJIĆ, hčerki; dr. VLADIMIR VARIĆAK, dr. BOGDAN STOJIĆ, zeta; VELJKO, vnuk; MIRJANA in IRINA, vnukinji — ter ostalo sorodstvo

J. Marquand 56

HVALA LEPA, GOSPOD MOTO!

»Oh ne,« je odvrnil gospod Moto, »ne, hvala lepa. Saj sem tako rekoč že naprej slutil, da bom nocoj ujetnik. Zdaj natanko vem, kaj mi je storiti, hvala lepa. Trenutek, prosim, da vas na nekaj opozorim. Mislim, da bo čez kaj minut mesto v obsednem stanju. Nihče ne bo smel na ulico brez prepustnice. Zato vam svetujem, da se neutegoma vrnete domov. Šoferja lahko pustite z vozom vred pred hišo. Se bo že kdo pobrigal zanj. Vi se nikar za nič ne brigajte... prav za nič. Ali torej lahko pridem k vam, ko uredim svoje stvari? Bilo bi zelo prijazno. Zastran mene lahko popijemo trohico whiskyyja. A, a! Dober whisky je kakor nalašč za dobre prijatelje. Najlepša hvala.«

»Hvala,« sem odgovoril, »najlepša hvala, gospod Moto.«

Sam nisem določno vedel, za kaj se mu prav za prav zahvaljujem, toda določno sem čutil v sebi nekakšno hvaležnost do gospoda Mota. Hvaležnost in spoštovanje. Prav gotovo je bil izmed najpodjetnejših mož, kar sem jih kdaj poznal. Nora Joyceova mu je podala roko in gospod Moto se je obšestno priklonil.

»Najlepša hvala, gospod Moto,« je reklo dekle.

»Izredno me je veselilo,« je gospod Moto odvrnil. »A zdaj se, prosim, podvizajte.«

22. poglavje

Precej časa smo nadaljevali pot, ne da bi govorili; vse do moje hiše se ni nobeden oglasil. Mene se je polastila utrujenost, reakcija na prebito razburjenje in napor. Kar zadovoljen sem bil, da sem mogel molče opazovati vozača in cesto. Spominjal sem se vseh minulih juter, ko sem se v avtomobilu ali rikši vračal domov. Spominjal sem se, kako dobre volje sem bil takrat in koliko dobrodušja in strpljivosti sem čutil v ozračju. Morda je bil Peking kar prevesel in prestrpljiv. Čudno: moja današnja vrnitev domov je imela s prejšnjimi marsikaj skupnega. Zibal sem se v istem občutju varnosti in zadovoljstva, čeprav sem vedel, da je varljivo. Tisti posebni vpliv Kitaja, ki pripravi vsakega tujca v stanje duhovne neskrbnosti, se mi je še vedno razlival po žilah. Vračal sem se takšen, kakršen sem bil pred to nočjo. Moje ravnanje v zadnjih urah je že dobivalo skoraj nedostojanstveno lice. In mahoma se mi je skrčilo srce ob misli, da gospoda Takahara in Vu Lo Feng konec koncev nista kdo ve kako daleč. Nekdo ju je bil gotovo osvobodil in nobenemu izmed njiju ni bilo podobno, da bi pozabil prizadejano žalitev. Obljuba gospoda Mota, da se vrne, kakor hitro uredi svoje stvari, se mi je zazdela spričo tega zelo tolažilna.

Zavili smo bili v uličico, kjer je stala moja hiša, in pravkar sem ukazoval vozaču, naj ustavi, ko sem dobil prijemljiv dokaz, da se je gospod Moto že lotil dela. Tisti mah, ko je voz obstal pod staro vrbo zraven mojih vrat, sta stopila iz sence dva moža v kakijasti uniformi z belim pasom, kakršno nosi pekinška policija.

»Ne vznemirjajte se, prevzvišenost,« je rekel eden izmed njiju. »Dobili smo točne ukaze zastran avtomobila. Izvolite odrediti, da vsi izstopijo.«

Z veliko vljudnostjo me je spremil do vrat in potrkal namesto mene z železnim kladivom. Moj vratar je prišel odpirat kakor že neštetokrat, a to pot se mi je zdel močno zavzet, ko me je spoznal — zavzet in razburjen.

»Gospod,« je zajecljal, »nismo vas pričakovali, gospod.«

Spomnil sem se, da sem ga zadnjič videl takoj potem, ko so bili Vu Lo Feng in njegovi ljudje zasedli kuhinjo, in se zavzel, da je še živ.

»Seveda ni v hiši nikogar razen tebe,« sem dejal.

Njegov odgovor je bil prav tako točen kakor presenetljiv.

»O ne, ni tako. Vsi so se vrnili... samo, na žalost... ne verjamem, da bi drugi pričakovali gospoda. Prosim, takoj jih obvestim.«

»Nikogar ne boš obveščal. Tu ostaneš,« sem rekel in krenil v Noro Joyceovo mimo njega; knez Tung in gospod Pu sta šla za nama.

Tudi vratar je šel za menoj in me kar naprej gledal s široko odprtimi očmi. Tedaj sem se zavedel, da držim samokres še v roki, in pomislil, da me je najbrže strah pogledati; vendar se v vratarjevih očeh ni zrcalila samo osuplost. Tudi zadrega je bila v njih.

»Obvestit jih pojdem,« je ponovil.

»Ne,« sem znova odbil. »Tu ostani.«

Ko sem stopal skozi prvi paviljon, kjer je bila moja obednica, in čez drugo dvorišče proti vratom knjižniške sobe, sem bil sicer pripravljen na nekaj čudnega, nikakor pa ne na to, kar sem zagledal.

Knjižnica je bila žarko razsvetljena. Jao, moj sluga »številka ena«, je bil tu in z njim vred kuhar, kuharjev pomočnik, kuli, ki me je vozil v rikši, in vrtnar. Pospravljali so vse moje stvari, obleko, knjige, drobnarije, perilo in ostalo v platnene svežnje. Jao je pravkar ogledoval moj beli večerni jopič. Ko me je zagledal, ga je spustil na tla. Uganil sem, kaj dela, in on je dobro čutil, da sem uganil. Iz enega tistih skrivnostnih virov, iz katerih zajema kitajska služinčad novice, je bil moral Jao zvedeti, kaj je mi je zgodilo. Seveda je bil prepričan, da se nikoli več ne vrnem. Pograbil je priložnost, da se polasti mojih stvari, a naneslo je, da sem ga zalotil na dejanju. Človek kakega drugega plemena bi se bil na njegovem mestu vdrl v zemljo. Nikoli še nisem bil Jaa tolikanj občudoval kakor v tem usodnem trenutku. Preko povezanih cul sva mirno zrla drug drugemu v oči.

»Tvoji materi je menda odleglo,« sem rekel.

»Hvala gospodu za zanimanje,« je odvrnil Jao. »K sreči je moja mati ozdravela in jaz sem se neutegoma vrnil, da služim gospodu kakor doslej. Vsi smo se vrnili. V hudih skrbeh smo bili zaradi novic, da se pripravljajo neredi. Zato smo hiteli pospravljat gospodove stvari, da bi jih odnesli na varen kraj.«

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Oton Christof. — Vsi v Ljubljani.